

Archeologische Rapporten Oranjewoud 2008/115

Bureauonderzoek ten behoeve van het bestemmingsplan
Osdorper Binnenpolder Noord in het stadsdeel Geuzenveld-
Slotermeer te Amsterdam, gemeente Amsterdam

projectnr. 182846
revisie 00
17 december 2008

Auteur

I.N. Kaptein

Opdrachtgever

Gemeente Amsterdam
Stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer
Afdeling Ontwikkeling & Realisatie
Postbus 67018
1060 JA Amsterdam

datum vrijgave	beschrijving revisie 00	goedkeuring	vrijgave
19-12-2008	concept	I.N. Kaptein	J.A.M. Oude Rengerink

Colofon

Titel: Archeologische Rapporten Oranjewoud 2008/115.
Bureauonderzoek ten behoeve van het bestemmingsplan Osdorper Binnenpolder
Noord in het stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer te Amsterdam, gemeente Amsterdam

Auteur(s): I.N. Kaptein

ISSN: 1570-6273

© Oranjewoud B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

	Inhoud	Blz.
	Samenvatting	5
	Administratieve gegevens	6
1	Inleiding	7
2	Beschrijving onderzoekslocatie	9
2.1	Begrenzing onderzoeks- en plangebied	9
2.2	Landschappelijke situatie	9
2.3	Historische situatie en mogelijke verstoringen	10
2.4	Huidig en toekomstig gebruik	13
2.4.1	<i>Huidig gebruik plangebied</i>	13
2.4.2	<i>Consequenties toekomstig gebruik</i>	13
3	Bekende archeologische waarden	15
3.1	Recent onderzoek	15
3.2	Terreinen van archeologische waarde	17
4	Archeologische verwachting	19
4.1	IKAW en CHW	19
4.2	Gespecificeerde archeologische verwachting	21
4.2.1	<i>Pré- en protohistorie (Neolithicum t/m vroege Middeleeuwen)</i>	21
4.2.2	<i>Late Middeleeuwen</i>	21
4.2.3	<i>Nieuwe tijd t/m 19e eeuw</i>	21
5	Conclusies en advies	23
	Literatuur en geraadpleegde bronnen	25
	Bijlagen	
1	Archeologische perioden	
2	AMZ-cyclus	
3a	ARCHIS: terreinen met archeologisch status	
3b	ARCHIS: archeologische waarnemingen	
	Kaarten	
1	182846-ARCHIS	
2	182846-BODEM	
3	182846-GEOM	
4	182846-IKAW	
5	182846-CHW	

Samenvatting

In november 2008 is in opdracht van de gemeente Amsterdam, Stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer, door Ingenieursbureau Oranjewoud BV een bureauonderzoek uitgevoerd voor een bestemmingsplan betreffende drie deelgebieden, namelijk Osdorper Binnenveld Noord, Brettenzone en Sloterplas, gelegen in de provincie Noord-Holland. Deze drie deelgebieden vormen samen het plangebied.

De aanleiding voor dit archeologisch bureauonderzoek is de voorgenomen transformatie van het gebied Osdorper Binnenveld Noord van een agrarisch gebied naar een multifunctioneel recreatiegebied, waarbij gedacht wordt aan de aanleg van sportvoorzieningen, volkstuinen, evenemententerrein en nieuwe natuur. De overige twee gebieden, Brettenzone en Sloterplas, zullen in eerste instantie een consoliderend en conserverend beleid krijgen. In verband echter met mogelijk toekomstige ontwikkelingen dienen de eventuele archeologische waarden in deze gebieden ook te worden meegewogen.

Het plangebied ligt in fysisch-geografisch opzicht in een vlakte van getij-afzettingen en (ontgonnen) veenrestvlakten, omgeven door lage (veenrest)dijken. Ter plaatse komen kalkrijke poldervaaggronden tussen koopveengronden voor. Poldervaaggronden zijn zeekleigronden met een minerale eerdlaag en wijzen op droogmakerijen van zoete getijdengebieden, waarbij de donkere bovengrond een restant is van een vroegere veenbedekking, die door oxidatie vrijwel geheel is verdwenen. Tegen de zuidrand van de plangebieden liggen kalkrijke leek- of woudeerdgronden op klei of zavel, die ook tot de zoete getijdengebieden behoren. Koopveengronden zijn eerdveengronden van veenmosveen met een moerige eerdlaag, klei en 15-50 cm dik, op een kleilaag. In dit gebied zijn ze deels ontgonnen.

Voor een groot deel van het plangebied bleek dat er al enkele bureauonderzoeken waren uitgevoerd door het Bureau Monumenten en Archeologie van Amsterdam. Uit deze onderzoeken is gebleken dat het gebied (rond en binnen het huidige plangebied) een lage tot zeer lage trefkans op archeologische vindplaatsen kent. Het gaat hier om een laaggelegen gebied, waar al in de 12^e of 13^e eeuw veen ontgonnen werd en waar in de 17^e eeuw gebieden van werden drooggelegd en een agrarische functie kregen. Het plangebied wordt omgeven door enkele dorpskernen van hoge waarde (Osdorp en Halfweg), maar heeft zelf ondanks enkele aanwezige ringdijken, -vaarten en een trekvaart met jaagweg (de Haarlemmervaart en Haarlemmerweg) geen cultuurhistorisch waardevolle elementen.

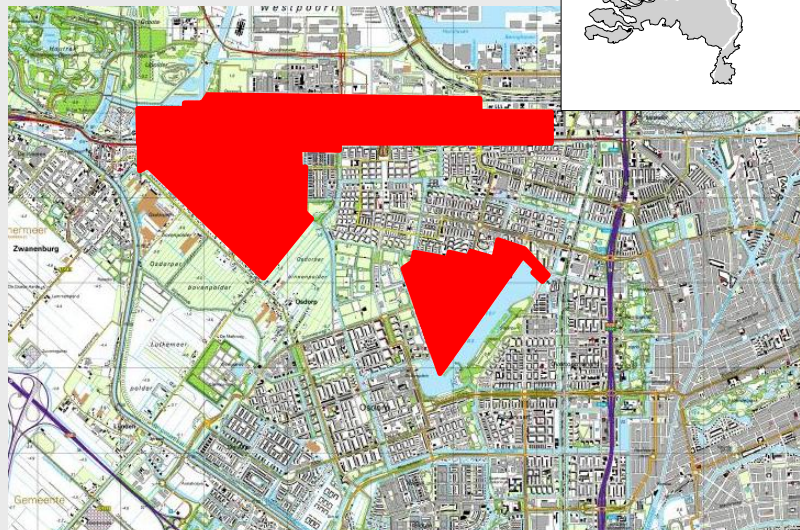
Het Bureau Monumenten en Archeologie van Amsterdam adviseert om in de Osdorper Binnenveld geen vervolgonderzoek uit te voeren in het gebied binnen de ringdijken. Hier is de bodem verstoord vanwege de vervening en daaropvolgende herinrichting in de eerste helft van de vorige eeuw. Daarmee is dit deel van het gebied vrijgesteld van verdere archeologische maatregelen. De Spaarndammerdijk in deelgebied Brettenzone echter krijgt samen met de zone ten zuiden van de Haarlemmertrekvaart van het Bureau, naar aanleiding van de CultuurHistorische Waarden-kaart van Noord-Holland, een hoge waarde, waardoor afhankelijk van de grootte en diepte van een toekomstige ontgraving archeologische waarden kunnen worden aangetast. Vanwege de hoge verwachting in dit gedeelte van de Osdorper Binnenveld geldt dat bij bodemingrepen dieper dan 1 m - mv en met een oppervlak groter dan 100 m² een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de planvorming dient te worden opgenomen.

Voor het gebied Sloterplas heeft het Bureau Monumenten en Archeologie van Amsterdam ook enkele aanwijzingen met betrekking tot het selectieadvies. Vanwege de lage verwachting geldt dat hier bij bodemingrepen dieper dan 2 m - mv en/of met een oppervlak groter dan 10.000 m² een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de planvorming dient te worden opgenomen.

Bevoegd gezag Provincie Noord-Holland

Beheer documentatie Provincie Noord-Holland

Vondstdepot n.v.t.

1 Inleiding

In november 2008 is in opdracht van de gemeente Amsterdam, stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer, door Ingenieursbureau Oranjewoud BV een bureauonderzoek uitgevoerd voor drie deelgebieden gelegen in de provincie Noord-Holland, te weten de Osdorper Binnenvolder, de Brettenzone en de Sloterplas rond de dorpskern van Osdorp, gemeente Amsterdam.

De aanleiding voor dit archeologisch bureauonderzoek is het bestemmingsplan Osdorper Binnenvolder Noord, waarbij de Osdorper Binnenvolder zelf zal worden voorbereid om van agrarische functie over te gaan naar een recreatieve functie. Voor de beide andere gebieden, de Brettenzone ten noorden en de Sloterplas ten oosten van de Osdorper Binnenvolder, zijn nog geen concrete plannen, maar worden bij voorbaat al in het archeologische bureauonderzoek meegenomen zodat dit niet nog een keer in een later stadium hoeft te worden uitgevoerd. Voor de plaats van archeologisch onderzoek in de ruimtelijke planvorming wordt verwezen naar bijlage 2.

Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Waar kunnen we wat verwachten? Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt van reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, de landschappelijke situatie en bodemkundige gegevens. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, omvang, datering en verstoring van archeologische waarden binnen het plangebied.

Op basis van de bevindingen kan een beredeneerde inschatting worden gemaakt of er in het onderzoeksgebied archeologische waarden zijn te verwachten en, zo ja, of deze archeologische waarden van dien aard zijn (dat wil zeggen behoudenswaardig) dat een vervolgtraject in de vorm van een inventariserend veldonderzoek moet worden afgelegd.

Dit bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1.

2 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied

Het is van belang een onderscheid te maken tussen onderzoeksgebied enerzijds en plangebied anderzijds. Met plangebied wordt het gebied bedoeld waarop de in de inleiding genoemde plannen en/of werkzaamheden betrekking hebben. Binnen dit gebied kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden worden verstoord.

Het onderzoeksgebied omvat het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te krijgen van de archeologische waarden in het onderzoeksgebied. Dit gebied is veelal groter dan het plangebied en verschilt al naar gelang het te onderzoeken aspect.

De Osdorper Binnenveld is gelegen ten zuiden van de Haarlemmerweg (N200), tussen de kern Halfweg en de woonbebouwing van Geuzenveld-Slotermeer. De Brettenzone ligt ten noorden van de Haarlemmerweg, en wordt aan de noordkant van links naar rechts begrensd door de straten Dubbele Buurt, Tijnmuiden, Daveren, Theemsweg en Naritaweg. De Sloterpolder wordt begrensd door het zogeheten Kindereiland in de noordwesthoek, de zuidrand van de bebouwing van de wijk Geuzenveld-Slotermeer van Amsterdam, de Sloterpolder zelf aan de oostkant en aan de westkant. Het Sloterpark valt binnen dit gebied.

2.2 Landschappelijke situatie

Het onderzoeksgebied ligt aan de oostkant van de droogmakerij Haarlemmermeerpolder. In het gebied liggen nog restanten van laagveen. Het veen is in de loop van de tijd verdwenen door het droogleggen van het gebied en door ontginning. Ten noorden van het onderzoeksgebied ligt het getijdengebied van het IJ, waar zoet water doorheen stroomt. Een deel van het onderzoeksgebied is bebouwd, het andere deel is nog landelijk.

Geomorfologie

Het plangebied is laaggelegen en ligt in een vlakte van getij-afzettingen (code 2M35) van het IJ en (ontgonnen) veenrestvlakten (codes 1M46 en 2M50), omgeven door lage (veenrest-)dijken (codes D1 en 4K35). Een groot deel van het onderzoeksgebied is echter bebouwd, zodat niet geheel bekend is hoe de getij-afzettingen en veenrestvlakten in elkaar overlopen (zie kaartbijlage 3).

Bodem

In het plangebied komen kalkrijke poldervaaggronden (voorvoegsel Mn..) tussen veengronden voor. Poldervaaggronden zijn zeekleigronden met een minerale eerdlaag en komen onder andere voor in droogmakerijen van zoete getijdengebieden, zoals in het plangebied. De donkere bovengrond is een restant van een vroegere veenbedekking die door oxidatie vrijwel geheel is verdwenen. De poldervaaggronden in dit gebied liggen afwisselend op zware zavel (code Mn25A), lichte klei (code Mn35A) en zware klei (code Mn45A).

Tegen de zuidrand van de plangebieden liggen kalkrijke leek- of woudeerdgronden (voorvoegsel pMn..) op klei of zavel, die ook tot de zoete getijdengebieden behoren. In dit gebied komen de varianten op zavel (code pMn55A) en op klei (code pMn85A) voor, beiden met een homogeen profielverloop.

De restanten van veengronden die in en rond het plangebied voorkomen behoren tot de koopveengronden (voorvoegsel hV.). Koopveengronden zijn eerdveengronden van

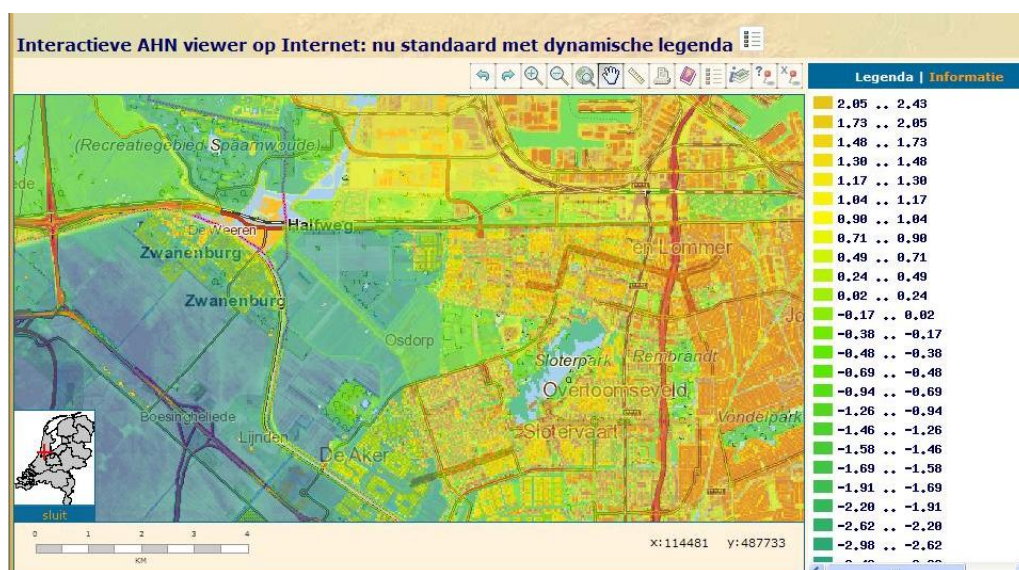
veenmosveen (hVs) met een moerige aardlaag, klei en 15-50 cm dik, op een kleilaag (code hV_k). In dit gebied zijn ze deels ontgonnen.
Zie verder de kaartbijlage (kaart 2).

Actuele Hoogtekaart van Nederland

De Actuele Hoogtekaart van Nederland (AHN) geeft een beeld van de ligging van het onderzoeksgebied als laag gelegen gebied omringd door nog lagere veen(restant)gebieden.

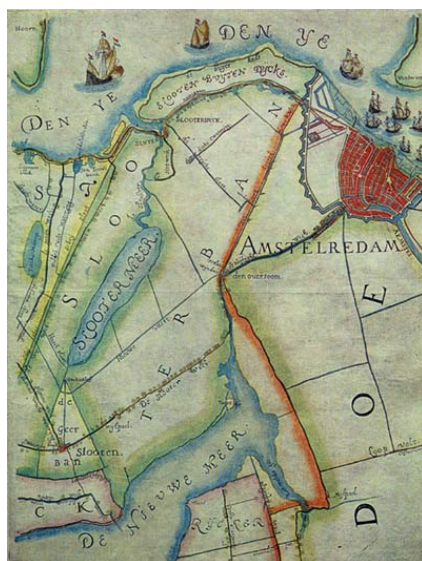
De grondwatertrap is maar voor een klein deel van het plangebied bekend, en ligt tussen I/II en VI. In de gebieden waar nog veenrestanten over zijn is de grondwatertrap I, waarbij de gemiddeld laagste grondwaterstand zich niet dieper dan 0,5 m -mv bevindt, en de hoogste stand direct 0,0 m - mv. In de drooggelegde delen van het plangebied is de grondwatertrap VI, waarbij de gemiddeld laagste grondwaterstand zich dieper dan 1,2 m -mv bevindt, en de hoogste stand tussen 0,4 en 0,8 m - mv.

Afbeelding 2: Het plangebied op de Actuele Hoogtekaart van Nederland. Te zien is dat vanaf de bebouwing het land richting het westen steeds lager wordt.

2.3 Historische situatie¹ en mogelijke verstoringen

Afbeelding 3: De Sloterpolder op een kaart van Balthasar Floresz uit 1615 met daarin de nog niet drooggemaakte Slootermeer en aan de zuidwestpunt de Geerban en het dorp Sloten. Onderaan de Nieuwe Meer. Rechtsboven de nog kleine stad Amsterdam.

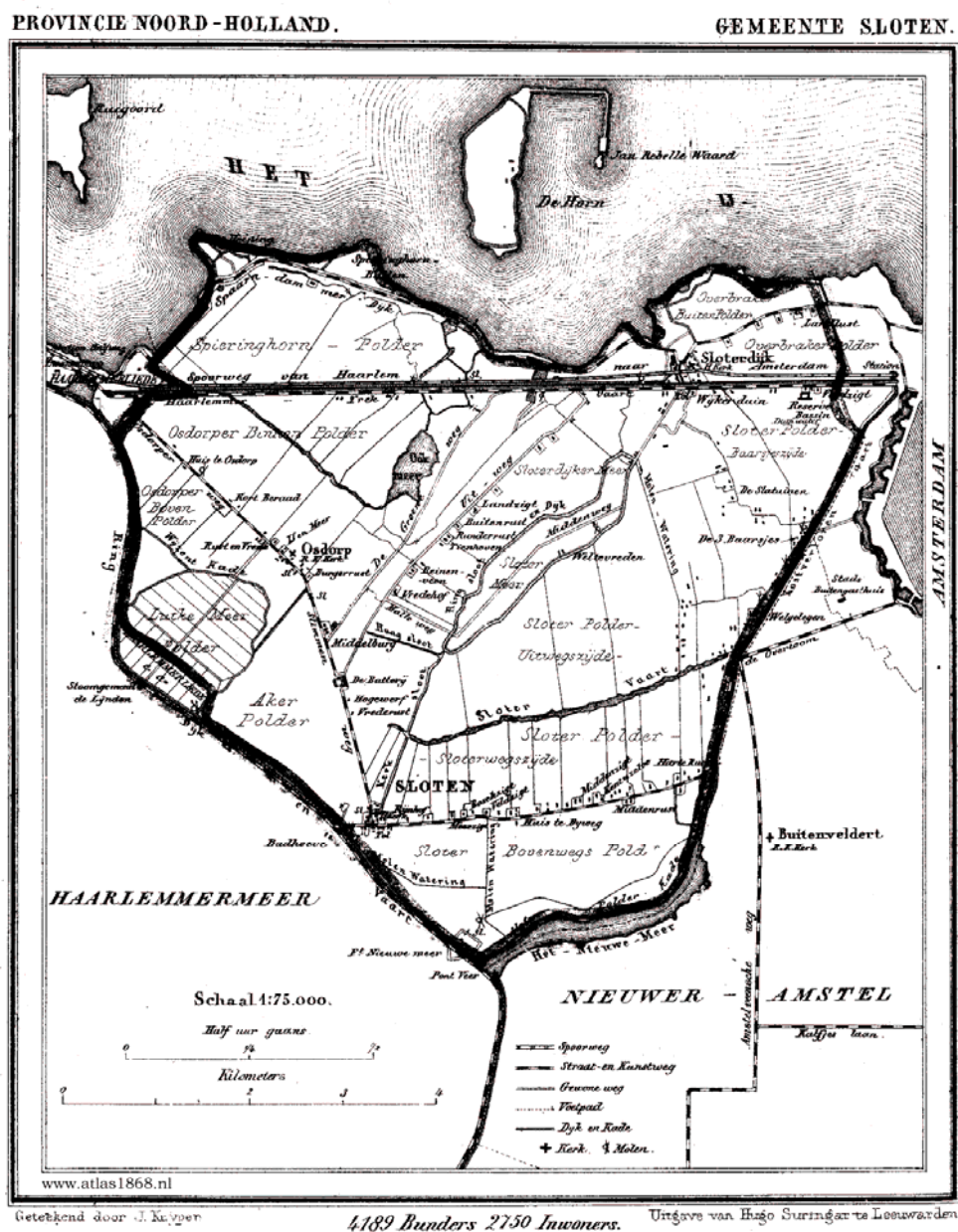
Het gebied waar nu de Westelijke Tuinsteden liggen was tot circa 1950 een landelijk gebied. Voordat de stad zich tot hier uitbreidde had dit al een geschiedenis van bijna duizend jaar als agrarisch gebied achter zich. Rond het jaar 1000 was de omgeving van wat nu Amsterdam is, net als een groot deel van Holland, een veenmoeras waar nauwelijks mensen woonden. Daar doorheen liepen veenstroompjes, waaronder de Sloot of Slochter, waaruit de Slootermeer ontstond. Vanaf de 10^e eeuw werden deze gebieden langzamerhand in cultuur gebracht en werden ook de eerste dorpen gesticht. Het land ten westen van waar nu de Schinkel en Kostverlorenvaart liggen werd vanuit het overbevolkte Kennemerland gekoloniseerd.

¹ bronnen: <http://www.dorpsraadslotenoudosdorp.nl/> en <http://www.noord-holland.nl/chw/>

Osdorp ontstond rond 1100. De naam is afgeleid van "Oostdorp" en refereert aan de hechte samenwerking (handel) van de bewoners met Haarlem, welke ten oosten van Osdorp ligt.

Er was waarschijnlijk niet echt een dorpskern, maar een lintbebouwing langs een veenkade, de Oostdorperweg (Osdorperweg). Lineaire bewoning langs de oorspronkelijke ontginningsas is zeer kenmerkend voor de bewoningsgeschiedenis van de Meerlanden-Amsterdam. Het lineaire karakter van Osdorp is nog goed herkenbaar, de bebouwing is echter verdicht. In het noordoosten is de ruimtelijke en genetische samenhang met de strokenverkaveling zichtbaar. Een ruimtelijke samenhang met de droogmakerij ten zuiden van de Osdorperweg is aanwezig. Dergelijke lineaire nederzettingen zijn niet zeldzaam. In de volle Middeleeuwen heeft men vanaf het IJ in fasen zuidwaarts het veenland ontgonnen. Bij elke volgende ontginningsfase verplaatste Osdorp mee naar het zuiden. Kenmerkend voor de Meerlanden-Amsterdam zijn rechte en slingerende wegen over

Afbeelding 4: De Gemeente Sloten in 1868; uit de Gemeente Atlas van H. Suringa.

kaden en dijken. De grenzen van de middeleeuwse ontginningsblokken, rechte en slingerende ontginningsassen en rechte zij- en achterkaden, vormden vaak de basis van

het wegenpatroon. De Osdorperweg is nog voor een deel herkenbaar. De samenhang met nederzetting Osdorp is door stadsuitbreiding van Amsterdam deels verdwenen. Dergelijke landwegen komen overal voor in de omgeving van Amsterdam. De Osdorperweg had een waterkerende functie. De verkaveling van Osdorp ging uit van het IJ in zuidelijke richting. De bewoners leefden van visvangst, veeteelt en turfsteken.

In de 13^e eeuw werd wegens toenemende wateroverlast door inklinking van het veen van akkerbouw op veeteelt overgeschakeld.

In 1567 werd het gebied genaamd Spieringshoornpolder, welke nog een natuurlijke afwatering op het IJ had, omdijkt. In 1631 werd hier de Haarlemmertrekvaart doorheen aangelegd, gevolgd door de Haarlemmerweg die Amsterdam met Haarlem verbond. Het deel ten zuiden van de trekvaart en weg werd daarna de Osdorper Binnenpolder genoemd. Enkele buitenplaatsen uit de 17^e eeuw zijn hier bekend, evenals een tweetal bouwhistorische rijksmonumenten: de militaire munitieopslagplaats genaamd De 1800-Roeden tussen de Brettenzone en de Osdorperbinnenpolder en een industrie- of poldermolen (genaamd De 1200 Roe en gebouwd in 1632) aan de zuidoostkant van de Brettenzone.

Aan de zuidkant van het gehele plangebied ligt nog een andere industrie- en poldermolen, tussen de punten van de Osdorper Binnenpolder en de Sloterplas in. Deze molen hielp evenals De 1200 Roe met het bemalen van de Osdorper polders.

'Sloten' is zo'n twee eeuwen ouder dan Amsterdam. De oudste vermelding dateert uit 1063, toen er sprake was van een kapel te Sloten aan de zuidwestpunt van de Slootermeer. Rond 1175 werd het dorp verplaatst naar een terp aan de huidige Sloterweg, maar op de oorspronkelijke plek bleef nog eeuwenlang het 'Out Kerkhoff' liggen. Samen met de dorpen in de omgeving, Osdorp (Oostdorp) en Sloterdijk (Sloterdam), leefden de bewoners aanvankelijk van akkerbouw, tuinbouw, veehouderij en visvangst. Toen na twee eeuwen van landbebouwing Amsterdam ontstond werd deze stad de belangrijkste afzetmarkt voor de producten van de boeren. De Sloterweg waaraan Sloten gelegen is was tot het begin van de 16^e eeuw de belangrijkste landverbinding tussen Amsterdam en de rest van Holland. Nadat de landbrug naar Haarlem in 1508 door de golven werd weggeslagen, ging het verkeer in het vervolg via Sloterdijk.

Eeuwenlang was Sloten net als Osdorp voornamelijk op Haarlem gericht wat betreft handel, maar in 1529 viel Sloten toe aan de stad Amsterdam, evenals Sloterdijk, Osdorp en de Vrije Geer. Na de Napoleontische tijd werd Sloten samen met de Vrije Geer en de dorpen Osdorp en Sloterdijk een aparte gemeente (gemeente Sloten).

De Slotermeer, waar Sloten aan één van de oevers ontstond, werd in 1644 drooggelegd. De droogmakerij 'Sloterdijkmerpolder' liep echter nog vaak onder water. Tussen 1948 en 1956 werd de droogmakerij weer nat door vergraving ten behoeve van zandwinning. Zo ontstond de Sloterplas. Niet alleen hier was de kans groot dat het land onder water liep, het IJ in het noorden en de Haarlemmermeer in het westen liepen ook geregeld over. Omdat de winst van visvangst op de meren niet opwoog tegen het verlies aan land wilde men deze gebieden droog maken. Bij de Haarlemmermeer was dit echter geen simpele opgave. Het meer was zo groot dat zelfs het plan van molenmaker Jan Adriaensz Leeghwater om met circa 200 windmolens de Haarlemmermeer droog te malen weinig uithaalde (17^e eeuw). Pas twee eeuwen later toen men de stoommachine uitvond, kon begonnen worden met de drooglegging van het meer. Na vier jaar pompen viel in 1836 de Haarlemmermeer eindelijk droog. In 1865 werd de Lutkemeer ten westen van Osdorp drooggelegd, en in 1872 volgde de drooglegging van het grootste deel van het IJ, ten noorden van Osdorp. Het IJ kon worden drooggelegd dankzij de aanleg van het Noordzeekanaal.

De Osdorperweg werd in 1888 verhard met stenen en in 1935 werd de weg geasfalteerd. In 1896 startte de uitvening van de Osdorper Binnenveld. Na afronding van dit karwei startte in 1920 de uitvening van de Eendrachtspolder, die in 1941 gereed kwam.

Niet alleen het water dreigde steeds meer land op te slokken rond Sloten en Osdorp, ook de verstedelijking van het gebied rond Amsterdam zorgde ervoor dat steeds meer landelijk gebied verdween. Dit gebeurde vooral in het laatste kwart van de 19^e eeuw, toen Amsterdam sterk begon te groeien. Vanaf het einde van de 19^e eeuw werd het gebied met daarin onder andere Sloten bestemd voor stadsuitbreiding van Amsterdam.

2.4 Huidig en toekomstig gebruik

2.4.1 *Huidig gebruik plangebied*

Het plangebied bestaat uit drie deelgebieden: de Osdorper Binnenveld, de Brettenzone en de Sloterplas.

Het gebied Osdorper Binnenveld kent een gemengd gebruik. Ongeveer de helft wordt agrarisch gebruikt, op de andere helft bevinden zich sportvoorzieningen en volkstuintencomplexen.

Het gebied Sloterplas bestaat uit een aantal deelgebieden: het Sloterpark, de boulevard langs de westoever van de Sloterplas, waar zich onder meer het Sloterparkbad bevindt en de haven aan de noordzijde van de plas. In het plangebied zijn daarnaast een kinderboerderij en de heemtuin aanwezig.

De Brettenzone is een circa 9,5 kilometer lange groenstrook, die loopt van de binnenstad van Amsterdam naar Spaarnduyn. Circa de helft van de Brettenzone bevindt zich op grondgebied van stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer. De Brettenzone is een waardevolle ecologische verbindingzone en bevat veel bijzondere flora en fauna.

2.4.2 *Consequenties toekomstig gebruik*

Het bestemmingsplan heeft als doel het plangebied een transformatie van agrarisch gebied tot multifunctioneel recreatiegebied te geven. Dit geldt in elk geval voor het gedeelte Osdorper Binnenveld. Er zijn echter nog geen uitgewerkte stedenbouwkundige plannen.

Voor de Brettenzone en de Sloterplas is nog geen plan van aanpak opgesteld en in deze gebieden zal het bestemmingsplan vooral consoliderend en conserverend van aard zijn.

Voor de Osdorper Binnenveld betekent het dat er ontwikkeling plaats gaat vinden die mogelijk archeologische waarden zal vernietigen. De aanleg van sportvoorzieningen, volkstuinten, lokale en regionale recreatieve voorzieningen (evenemententerrein), maar ook nieuwe natuur zal bodemverstorende werkzaamheden met zich mee brengen.

3 Bekende archeologische waarden

3.1 Recent onderzoek

Binnen het huidige plangebied met de drie deelgebieden is al eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd. Dit blijkt uit de database van ARCHIS (zie bijlagen 3a en 3b).

Deelgebied Osdorper Binnenveld

Voor het deelgebied Osdorper Binnenveld is in september 2008 al een bureauonderzoek uitgevoerd (onder de naam Geuzenveld deelgebied 1) door het Bureau Monumenten & Archeologie van Amsterdam. Hierin werden de archeologische waarden voor dit deelgebied al vastgesteld:

ARCHIS-onderzoeksmelding 31484: Langs de Haarlemmertrekvaart zijn sporen van bewoning en bebouwing vanaf de 17^e eeuw. Deze bewoning bestaat uit enkele buitenplaatsen, waarbij funderingen en sporen zoals beerputten, tuinen en afvallen nog resteren. Naast de buitenplaatsen is er ook een zone van bewoning langs de Haarlemmertrekvaart en de Osdorperweg, waarin de materiële neerslag bestaat uit sporen van gebouwen, losse vondsten en afval. Vanwege de lange gebruikperiode en geringe verstoring hebben de archeologische sporen in deze bewoningzone een hoge dichtheid en sterke onderlinge samenhang. De archeologische verwachting in dit gebied is daarom hoog.

De Osdorper Binnenveld zelf werd verspreid bewoond en het land bewerkt. De materiële neerslag hiervan kan bestaan uit verkavelingsporen, sloten en kades uit de ontginningsperiode (12^e of 13^e eeuw). Verder ligt er een dwarswetering, waarvan er overblijfselen kunnen voorkomen die verband houden met verkaveling, landgebruik of afvalstort. Dergelijke overblijfselen hebben weinig tot geen samenhang en een wijde verspreiding. De archeologische verwachting is daarom laag.

Uit bovenstaande werden twee archeologische beleidszones in de Osdorper Binnenveld uitgezet.

Beleid Zone A - Hoge verwachting. Afhankelijk van de grootte en diepte van de toekomstige ontgraving kunnen archeologische waarden worden aangetast. Vanwege de hoge verwachting geldt dat bij bodemingrepen dieper dan 1 m - mv en met een oppervlak groter dan 100 m² een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de planvorming dient te worden opgenomen.

Beleid Zone B - Negatieve verwachting: (sub)recente verstoring. In deze delen van de Osdorper Binnenveld is de bodem verstoord vanwege de vervening en daaropvolgende herinrichting in de eerste helft van de vorige eeuw. Daarmee is een deel van het gebied vrijgesteld van verdere archeologische maatregelen.

Aan de zuidwestrand van de Osdorper Binnenveld, aan de Osdorperweg 830 is in 2005 een klein booronderzoek uitgevoerd door Arnicon/Archeomedia (ARCHIS-onderzoeksmelding 13398). De locatie maakt deel uit van het tracé van de Westrandweg. Voor dit tracé heeft RAAP al eerder een archeologische verwachtingskaart en een cultuurhistorische inventarisatie en waardering opgesteld en advies uitgebracht met betrekking tot vervolgonderzoek (RAAP-rapport 1083).

De locatie Osdorperweg 830 is gelegen op een middeleeuwse ontginningsas. Naar verwachting bevinden zich onder of langs de weg archeologische resten uit de periode van de eerste ontginningen (11^e eeuw). De Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Holland geeft voor de locatie een zeer hoge waarde. Na uitvoering van het booronderzoek werd duidelijk dat op deze plek echter geen vervolgonderzoek nodig is, aangezien het grootste gedeelte van het onderzoeksterrein verstoord is. De bodem

bestaat er uit een toplaag (ophogingsmateriaal) met daaronder een afdekkende kleilaag op veen, waaronder weer een kleilaag ligt. De onderkant van het veen en de onderliggende bodemlagen zijn nog intact. In één van de boringen werden enkele vondsten aangetroffen (ARCHIS-waarneming 404154, zie tabel 2).

In het noordoosten van gebied Osdorper Binnenpolder ligt een klein gebied waar in juni 2008 een bureauonderzoek voor is gedaan door het Bureau Monumenten & Archeologie van Amsterdam (ARCHIS-onderzoeksmelding 29353) aan de Haarlemmerweg 705. Ook hier is de archeologische verwachting laag wegens verspreid liggende structuren met geringe onderlinge samenhang.

Deelgebied Slotterplas

Het Bureau Monumenten & Archeologie van Amsterdam heeft ook bureauonderzoek gedaan voor het gebied tussen de Osdorper Binnenpolder en de Slotterplas (ARCHIS-onderzoeksmelding 30088), bekend onder de naam BO-082 Geuzenveld deelgebied G. Voor deze zone ten zuiden van de Haarlemmertrekvaart is vastgesteld dat het gebied een hoge archeologische verwachting heeft, gebaseerd op de bewoningszone langs deze vaart waar ook enkele buitenplaatsen uit de 17^e eeuw gelegen zijn.

Aan de zuidwestrand van deelgebied Slotterplas heeft in april 2008 een bureauonderzoek plaatsgevonden voor een gebied aan de Dokter Meurerlaan 8 (ARCHIS-onderzoeksmelding 28007). De archeologische verwachting is hier laag vanwege de geringe onderlinge samenhang en lage dichtheid van archeologische structuren.

Voor het gebied Basisschool De Kade aan de Thomas de Aquinostraat 2 is in mei 2005 een bureauonderzoek uitgevoerd door het Bureau Monumenten & Archeologie van Amsterdam (ARCHIS-onderzoeksmelding 28845). Vanwege de beperkte omvang van dit gebied en de geringe onderlinge samenhang van structuren met lage dichtheid is hier de archeologische verwachting laag.

Ten noordoosten van deelgebied Slotterplas werden twee archeologische onderzoeken uitgevoerd. In mei 2008 werd een booronderzoek uitgevoerd door Archeopro, waarbij archeologische indicatoren geheel bleken te ontbreken (ARCHIS-onderzoeksmelding 29020). In augustus 2008 werd een bureauonderzoek uitgevoerd door het Bureau Monumenten & Archeologie van Amsterdam aan de Jan van Galenstraat / Van de Sande Bakhuijzenstraat (ARCHIS-onderzoeksmelding 30676). Ook hier werd een lage verwachting aangegeven voor Sloterbinnen en Middelveldse Gecombineerde Polders. Hier kunnen sporen voorkomen die verband houden met bewoning en landgebruik. De materiële neerslag betreft erven, terpen, verkavelingsporen, sloten en kades van de ontginningsperiode (11^e / 12^e eeuw) tot het gebruik als stedelijk gebied (vanaf de 20^e eeuw). Bovendien kunnen sporen van het gebruik van de nabijgelegen ringdijk en -sloot van de Sloterdijkermerepolder en de Sloterdijkermereweg aangetroffen worden. Dergelijke overblijfselen hebben weinig tot geen samenhang en een wijde verspreiding. Vanwege de lage verwachting geldt dat bij bodemingrepen dieper dan 2 m - mv en/of met een oppervlak groter dan 10.000 m² een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de planvorming dient te worden opgenomen. Verder is er (sub)recente verstoring in dit gebied. In deze delen van het gebied is de bodem verstoord vanwege de aanleg van de bebouwing in de jaren '50 van de 20^e eeuw.

Deelgebied Brettenzone

Pal aan de westrand van deelgebied Brettenzone werd een wrak van een schip of boot aangetroffen aan de Grote Braak te Halfweg (ARCHIS-waarneming 43006, zie tabel 2).

3.2 Terreinen van archeologische waarde

In het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) zijn in de nabije omgeving van het plangebied een aantal geregistreerde archeologische terreinen van lage tot middelhoge waarde bekend. In de onderstaande tabel is een overzicht van deze terreinen weergegeven. De ligging van de terreinen is weergegeven op tekening 182846-ARCHIS. Voor meer informatie zie bijlage 3a.

Tabel 1 Terreinen met een archeologische status

CMA nummer	Object/complextype	Datering	Status
14551	stadskern Osdorp	Middeleeuwen laat - Nieuwe tijd	Terrein van hoge archeologische waarde
14608	stadskern Halfweg	Middeleeuwen laat - Nieuwe tijd	Terrein van hoge archeologische waarde
14626	deel Spaarndammerdijk	Middeleeuwen laat - Nieuwe tijd	Terrein van archeologische waarde
14627	deel Spaarndammerdijk	Middeleeuwen laat - Nieuwe tijd	Terrein van archeologische waarde
14628	deel Spaarndammerdijk	Middeleeuwen laat - Nieuwe tijd	Terrein van archeologische waarde
14629	deel Spaarndammerdijk	Middeleeuwen laat - Nieuwe tijd	Terrein van archeologische waarde

In het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) zijn in de nabije omgeving van het plangebied de waarnemingen bekend die hierboven beschreven staan. In de onderstaande tabel is een overzicht van deze terreinen weergegeven. De ligging van de terreinen is weergegeven op tekening 182846-ARCHIS. Voor meer informatie zie bijlage 3b.

Tabel 2 Waarnemingen uit ARCHIS

Waarnemingsnr	Object/complextype	Begin periode	Eind periode
43006	hout en houtskool, restanten van schip/boot	onbekend	onbekend
404154	fragment steengoed, houtskool en baksteen- fragmenten	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC

Samenvattend blijkt het huidige plangebied met de drie deelgebieden vooral een lage archeologische verwachting te hebben, enkele kleine gebieden van hoge verwachting daargelaten. Dit zal verder worden uitgewerkt in hoofdstuk 4.

4 Archeologische verwachting

4.1 IKAW en CHW

De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is een door de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) opgestelde kaart waarop aan de hand van eerder gedane archeologische waarnemingen en de bodemkundige gegevens is aangegeven wat de kans is in een bepaald gebied archeologie aan te treffen: laag, middelhoog of hoog. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier - vanwege schaal en extrapolatie - slechts om een ruwe indicatie. Het plangebied is gelegen in een gebied met een overwegend lage trefkans op archeologische vindplaatsen.

Deelgebied Osdorper Binnenveld

Het gebied Osdorper Binnenveld heeft volgens de IKAW een zeer lage trefkans op archeologische vindplaatsen (zie kaart 182846-IKAW in de kaartbijlagen).

Op de CultuurHistorische Waardenkaart van Noord-Holland (CHW; zie kaart 5 in de kaartbijlagen: 182846-CHW) staan weinig toevoegende archeologische waarden. De Osdorper Binnenveld is een agrarisch gebied (vooral volkstuinencomplexen) omgeven door een ringdijk met bijbehorende ringvaart. Ringdijken, -vaarten en afwateringsloten zijn kenmerkende elementen van de veelvuldig aanwezige droogmakerijen in de MeerlandenAmsterdam. De ringdijk van de Osdorper Binnenveld is duidelijk herkenbaar. Een deel van de dijk wordt tegenwoordig gebruikt als fietspad. De ruimtelijke en genetische samenhang met de ringvaart is aanwezig, evenals de ruimtelijke samenhang met het dorp Osdorp van waaruit het gebied oorspronkelijk ontgonnen is. Ringdijken en -vaarten komen vaker voor en zijn derhalve van lage archeologische of historische waarde.

Tabel 3 archeologische objecten deelgebied Osdorper Binnenveld

Object/complextype	Archeologische of historische waarde
ringdijk	lage waarde
ringvaart	lage waarde

Deelgebied Brettenzone

De Brettenzone is deels bebouwd (woonwijken De Grote Braak en De Bretten), met volkstuincomplexen, sportvelden (Sportpark Spieringhorn) en een groot gebied voor wandel- en fietsrecreatie (gebied De Lange Bretten).

Tussen gebied Osdorper Binnenveld en gebied Brettenzone ligt de Haarlemmerweg met parallel hieraan de Haarlemmer(trek)vaart. Deze trekvaart maakt voor een deel onderdeel uit van de ringvaart die de Osdorper Binnenveld omsluit. De Haarlemmerweg is aangelegd als jaagpad langs de Haarlemmervaart. De weg functioneerde al snel als doorgaande landweg tussen Haarlem en Amsterdam. Ondanks de voortdurende verbredingen is de weg herkenbaar gebleven. De aanleg van een goed georganiseerd netwerk van trekvaarten en jaagpaden is zeer kenmerkend voor de ontwikkelingen in de verkeersfunctie in de 17^e eeuw. Op de militaire veldminuut uit 1811-1832 is dit netwerk goed te zien, hoewel de kaart slechts het noordelijke deel van de Osdorper Binnenveld laat zien (afbeelding 5). De trekvaart van Amsterdam naar Haarlem is in zijn geheel gegraven. De rechte vaart is duidelijk herkenbaar. De Haarlemmervaart heeft een ruimtelijke en genetische samenhang met de Haarlemmerweg. Trekvaarten jaagpaden zijn niet erg zeldzaam in laag Nederland. Op de CHW-kaart van Noord-Holland (182846-CHW,

zie kaartbijlage) hebben de trekvaart en het jaagpad echter een zeer hoge waarde. Dit hangt samen met de bewoningszone die langs de vaart ligt. In deze zone liggen enkele buitenplaatsen, molens en een militaire opslagplaats uit om en nabij de 17^e eeuw.

Afbeelding 5: Militaire velminuut uit 1811-1832;
bron: <http://ngz.watwaswaar.nl/>.

De ringdijken die het plangebied omgeven hebben op de CHW-kaart geen waarde, evenmin als de velden of wegen. Echter, in het uiterste oosten van deelgebied de Brettenzone ligt de Spaarndammerdijk, een zeewerende dijk. Zeedijken zijn zeer kenmerkend voor de landschapsontwikkeling van de Meerlanden en de stad Amsterdam geweest. De dijk liep van Spaarndam naar Amsterdam. De dijkkring langs het IJ en de Zuiderzee moest het steeds lager komen te liggen veenland beschermen tegen overstromingen van de zee. Slechts een klein deel van de Spaarndammerdijk is nog herkenbaar. In het gedeelte dat in Kennemerland ligt is de dijk minder aangetast. De dijk is voor het grootste deel verdwenen door de herinrichting van de IJ-polders tot westelijk havengebied. Nabij het kerkhof van Sloterdijk zijn nog enkele restanten van de dijk te vinden. Het dorpje is ontstaan bij de dam in het riviertje de Sloten. De dam maakte deel uit van de dijkkring. Zeewaterkerende dijken zijn niet zeldzaam. De Spaarndammerdijk kan echter zowel in wetenschappelijk, cultuurhistorisch en met name cultuurlandschappelijk opzicht een bijdrage leveren aan de bewonings- en ontginningsgeschiedenis van het gebied.

Behalve de zone ten zuiden van de Haarlemmervaart, -weg en de Spaarndammerdijk zijn er geen cultuurhistorisch waardevolle elementen in het plangebied te vinden.

Tabel 4 archeologische objecten deelgebied Brettenzone

Object/complextype	Archeologische of historische waarde
Haarlemmertrekvaart	hoge waarde
Haarlemmerweg (jaagpad)	hoge waarde
17-eeuwse buitenplaatsen langs weg en trekvaart	hoge waarde
Militaire opslagplaats "1800 Roeden"	rijksmonument: zeer hoge waarde
industrie-/poldermolen "De 1200 Roe"	rijksmonument: zeer hoge waarde

Deelgebied Sloterplas

De Sloterplas is op de CHW-kaart van Noord-Holland grotendeels bedekt met bos, verder bebouwd met nog een klein deel agrarisch gebruik.

Buitengebied

Ten zuiden van het plangebied (tussen de Osdorper Binnenpolder ten westen en de Sloterplas ten oosten) liggen wel nog opstrekkende veenontginningen die in de Middeleeuwen zijn ontstaan. Deze ontginningen zijn van lage waarde. Deze veenontginningen zijn kenmerkend voor de ontwikkelingen in de agrarische functie van de Meerlanden-Amsterdam. De aanzet van de ontginningen, de regelmatige strookvormige smalle kavels, zijn hier zichtbaar, maar ze worden afgesneden door de

Amsterdamse woonwijken. De verkaveling ligt als het ware in een eiland in de stedelijke bebouwing van Amsterdam. Er is een ruimtelijke en genetische samenhang met de ontginningssas, de huidige Osdorperweg.

4.2 Gespecificeerde archeologische verwachting

De gespecificeerde archeologische verwachting is gebaseerd op de bovenstaande (geo)morfologische, bodemkundige, historische en archeologische informatie en gaat uit van een intact bodemprofiel.

Het plangebied ligt in een laaggelegen landschap van getij-afzettingen (bestaande uit zeeklei afkomstig van het IJ) en veenrestanten. Het gebied is vanwege deze lage ligging en de dreiging van het water drooggelegd, meerdere keren omdijkt en kent een aantal (trek)vaarten en parallel gelegen wegen (jaagpaden). Het veen in het gebied is grotendeels ontgonnen, waarbij de ontginninglijnen een duidelijke relatie hebben met de Osdorperweg, waar al gauw een bewoningszone omheen groeide.

4.2.1 Pré- en protohistorie (Neolithicum t/m vroege Middeleeuwen)

Het plangebied is lange tijd onbewoonbaar geweest door de natte omstandigheden van het landschap. Het gebied bestond vooral uit veenmoeras, en was niet of nauwelijks bewoond in de prehistorie.

4.2.2 Late Middeleeuwen

Het plangebied is een nog grotendeels agrarisch gebied ingeklemd tussen de oprukkende woonwijken van de stad Amsterdam. Het gebied kent een lange bewoningsgeschiedenis waarbij de omgeving van enkele boerderijen in de 11^e eeuw al snel dichtgroeide met dorpen vol mensen die uit de dichtbevolkte gebieden in de directe omgeving kwamen. Na de omdijking van de Osdorper Binnenpolder in de 16^e eeuw bloeide het gebied steeds meer op, hoewel de agrarische functie bleef.

4.2.3 Nieuwe tijd t/m 19^e eeuw

Langs de zuidrand van de Brettenzone, in het noordelijk deel van de Osdorper Binnenpolder, is historische bebouwing bekend. Deze bestaat uit enkele buitenplaatsen en het bewoningslint dat langs de Haarlemmerweg is ontstaan. Ook langs de Osdorperweg, aan de zuidwestzijde van de Osdorper Binnenpolder, ligt een historisch bewoningslint. In de 19^e eeuw werd het gebied rondom Osdorp grootschalig drooggelegd, waardoor de dreiging van het water was afgewend. Eind 19^e eeuw werd de Osdorper Binnenpolder ontveend.

De onderstaande gespecificeerde archeologische verwachting gaat uit van een intact bodemprofiel.

datering

Op basis van bekende bronnen zoals de paleogeografische kaart van Nederland (www.noaa.nl) zou het gebied met veen bedekt zijn geraakt tijdens het Laat-Neolithicum. Dit veen is echter in de Middeleeuwen en Nieuwe tijd ontgonnen en de omgeving is drooggelegd, waardoor het culturele landschap relatief jong zal zijn. Hierdoor zullen geen archeologische resten meer aanwezig zijn uit de Bronstijd, IJzertijd of Romeinse tijd.

Wat betreft de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd geldt dat er ten zuiden van de Haarlemmerweg en langs de Osdorperweg op basis van historische gegevens aanleiding is om vondsten te verwachten die gerelateerd zijn aan bewoning langs de trekvaart (Haarlemmerweg) en de ontginningsas (Osdorperweg).

Voor het overige deel van het plangebied geldt dat weinig vondsten worden verwacht, en dan alleen vondsten van agrarische aard.

complextype

Uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd kunnen resten van bewoning en van agrarische activiteit worden verwacht.

omvang

Langs de Haarlemmerweg aan de zuidkant en de Osdorperweg aan de noordoostkant liggen zones waarin restanten van bewoning worden verwacht, parallel aan de weg. Van de Spaarndammerdijk zijn nog twee delen bewaard gebleven die mogelijk aangesneden kunnen worden bij ontwikkeling van het gebied in de Brettenzone. De precieze omvang is niet bekend.

diepteligging

1 meter - mv en dieper.

locatie

De archeologische resten kunnen in principe verwacht worden langs de Haarlemmerweg, de Osdorperweg en ter plaatse van de Spaarndammerdijk. Ten zuiden van de Haarlemmerweg en ten noorden van de Osdorperweg liggen bewoningszones waar onder andere 17^e eeuwse buitenplaatsen liggen, met verder boerenerven en bijbehorende landerijen. De Spaarndammerdijk is voor een deel intact (zie kaartbijlage, 182846-ARCHIS).

uiterlijke kenmerken

Late Middeleeuwen tot en met Nieuwe tijd: resten van ontginningen en agrarische activiteiten van boerderijen in de polder: ploegsporen en greppels. Verder resten van buitenplaatsen langs de trekvaart: muurresten, tuinen, grachten, lanen e.d.

mogelijke verstoringen

Bij de ontginning van het veen zijn eventueel aanwezige archeologische resten verstoord door agrarische activiteiten tijdens ontginning van het veengebied en latere bodemverbeteringen zoals diepploegen. Bouwvoor en mogelijk top van de onderliggend bodemprofiel (beperkt) zijn waarschijnlijk verstoord door agrarische werkzaamheden. De aanleg van de verschillende dijken en (water)wegen, zullen tevens tot verstoring hebben geleid. Ook de aanleg van woonwijken voor de uitbreiding van Amsterdam zullen archeologische indicatoren grotendeels hebben vernietigd. Dit laatste geldt vooral voor het gedeelte Brettenzone en Sloterplas.

5 Conclusies en advies

De omgeving van het plangebied kent een late bewoningsgeschiedenis: het betreft een onderdeel van de Spieringshoornpolder. In de loop van de 10^e eeuw raakt het gebied, dat toen nog grotendeels bestond uit veenmoeras, langzaam bevolkt door mensen die vooral uit het Kennemerland kwamen, waar de bevolkingsdruk zeer groot was. In de 16^e eeuw wordt de Spieringshoornpolder omdijkt en in de 17^e eeuw de Haarlemmertrekvaart en de Haarlemmerweg worden in deze polder aangelegd. De trekvaart en weg verdeelden de polder in tweeën, waarbij het zuidelijke deel werd omgedoopt tot Osdorper Binnenpolder. In de 16^e en 17^e eeuw kende het gebied een redelijke groei wat betreft dorpskernen, de aanleg van dijken, vaarten en ontginningen. In de 19^e eeuw begon men het veen grootschalig te ontginnen.

De historische bebouwing langs de Haarlemmerweg en de Osdorperweg zijn nog (deels) aanwezig. Ze vormen een aanwijzing over het ontstaan van de ontginning in dit gebied in de Middeleeuwen. Vanwege de toevoegende informatie die uit de resten van deze oude bewoning kan worden gehaald, samen met sporen van de bijbehorende agrarische activiteiten, wordt geadviseerd bij toekomstige ontwikkeling binnen het plangebied met name op deze locaties een verkennend booronderzoek uit te voeren voordat de werkzaamheden starten. De maximale verspreiding van het onderzoek behoeft tot 100 m vanaf de beide wegen te gaan, uitgaande van boerenerven met bijbehorend dichtstbijzijnde landerijen of buitenplaats met bijbehorende park of tuin.

Een verkennend booronderzoek heeft tot doel het toetsen van de archeologische verwachting op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek, het vaststellen van de bodemkwaliteit (gaafheid) teneinde te bepalen waar de bodem nog zodanig intact is dat er werkelijk nog intacte of deels intacte archeologische resten aanwezig kunnen zijn, en het bepalen van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden.

Advies voor vervolgonderzoek

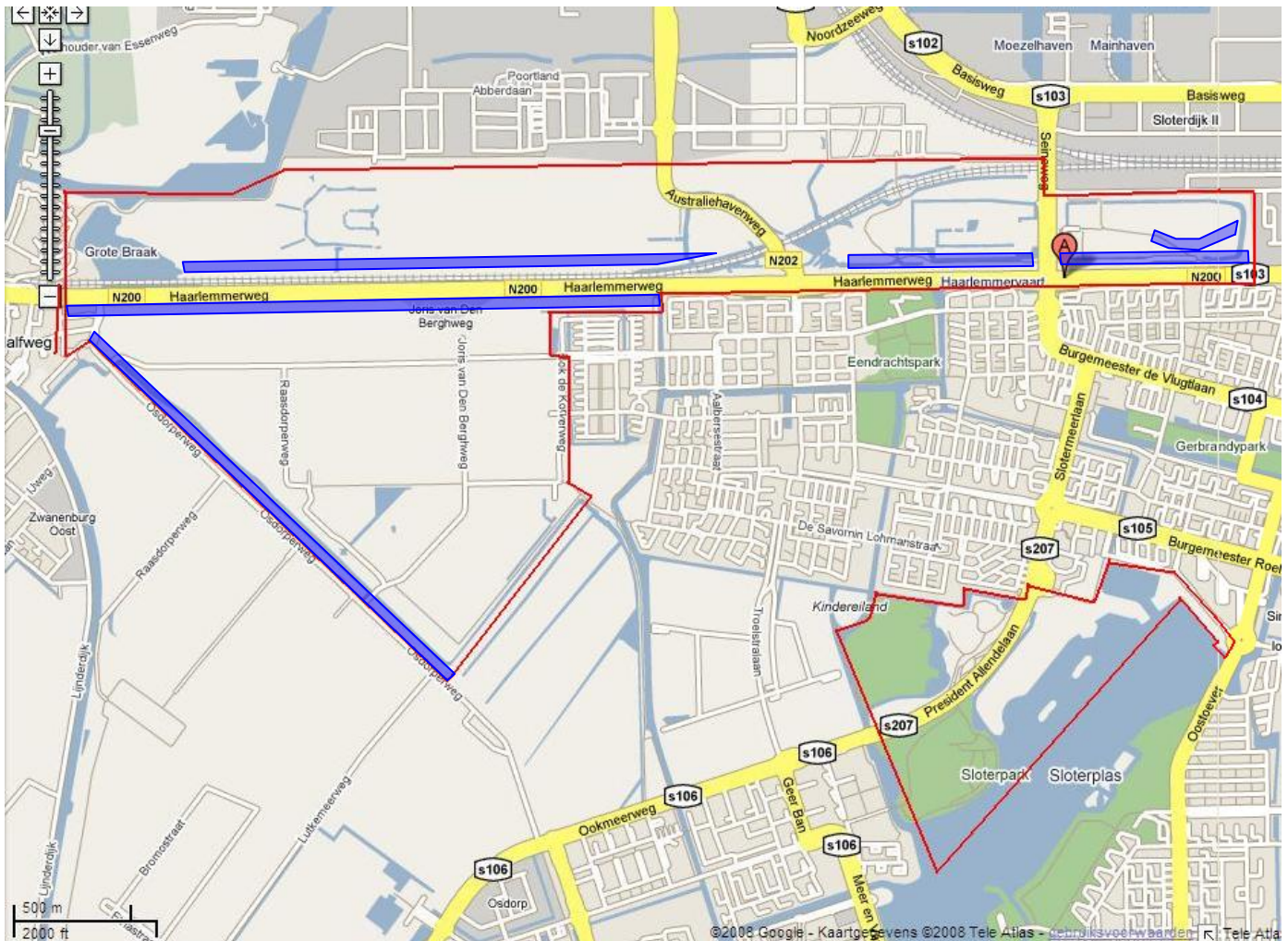
De aanbeveling luidt om nader (verkennend) veldonderzoek door middel van boringen uit te laten voeren wanneer ontwikkeling van (een deel van) het plangebied aan de orde is. Het gebied waar grondroerende werkzaamheden worden uitgevoerd dient groter dan 500 m² te zijn. Dit geldt alleen voor een zone van circa 100 m breed parallel aan de Haarlemmerweg en -vaart over de hele breedte van het plangebied (het noordelijk deel van de Osdorper Binnenpolder), voor een zone van circa 100 m breed aan de noordzijde van de Osdorperweg en voor een zone van 25 x 810 m ter plaatse van de restanten van de Spaarndammerdijk (zie afbeelding 6).

Voor de rest van het plangebied (bebouwde delen, zones langs andere wegen en de polder zelf) wordt geadviseerd dit gebied voor wat betreft archeologie vrij te geven.

De implementatie van de bovenstaande aanbeveling is afhankelijk van het oordeel van het bevoegd gezag, in dezen de gemeente Amsterdam.

Altijd bestaat er de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Indien dergelijke sporen worden

aangetroffen bestaat er een wettelijke verplichting tot het binnen drie dagen melden aan het bevoegd gezag (Art. 53 Wet Archeologische Monumentenzorg WAMZ).

Afbeelding 6: De zones met hoge archeologische verwachting (blauw) binnen het plangebied (rood).

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Berendsen, H.J.A. 2004 (4^e druk). *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Assen, Van Gorcum.

Blauw, M. 2005. *De stad is nooit af. Ontstaan en ontwikkeling van het stadsdeel Slotervaart, van Algemeen Uitbreidingsplan tot stedelijke vernieuwing*. Hilversum / Stadsdeel Slotervaart, Uitgeverij Verloren.

Brienen-Moolenaar, W.P. & M.W.A. de Koning, 2005. *Verkennd archeologisch onderzoek 830, 840 en 846 te Amsterdam. Inventariserend veldonderzoek met boringen*. ArcheoMedia projectnummer A05-411-I.

Heijdra, T. 2004. *Bos en Lommer en De Baarsjes. De geschiedenis van Amsterdam-West*. Uitgeverij René de Milliano.

Numan, A.M. 1993. In: *Jaarverslag 1992 van de archeologische werkgroep Haarlem e.o.*

Müller, A. 2004. *Studiegebied Westrandweg (WRW), gemeenten Amsterdam en Haarlemmermeer; advies archeologie, historische geografie en architectuurgeschiedenis*. Amsterdam, RAAP Archeologisch Adviesbureau (RAAP-rapport 1083).

Zwaan, J. 1979. *Amsterdam Nieuw-West - De Westelijke Tuinsteden zoals ze eens waren*. Amsterdam, Buijten & Schipperheijn.

Kaarten

Topografische kaart 1:25000 (<http://kada.kadaster.nl>);
Bodemkaart van Nederland, 1:50000, kaartblad
Minuutplan gemeente (<http://www.dewoonomgeving.nl>)

Internet

ARCHIS: www.archis.nl
IKAW: www.archis.nl
CHW: www.noord-holland.nl/chw/

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewonersgeschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **Paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (homo sapiens) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **Mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **Neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk. Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het Neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **Bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen. Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het Neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **IJzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (celtic fields). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde limes werden langs de Rijn castella (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de **Middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de Vroege Middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Vanaf de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **Nieuwe Tijd**.

Bijlage 2 :   AMZ-cyclus

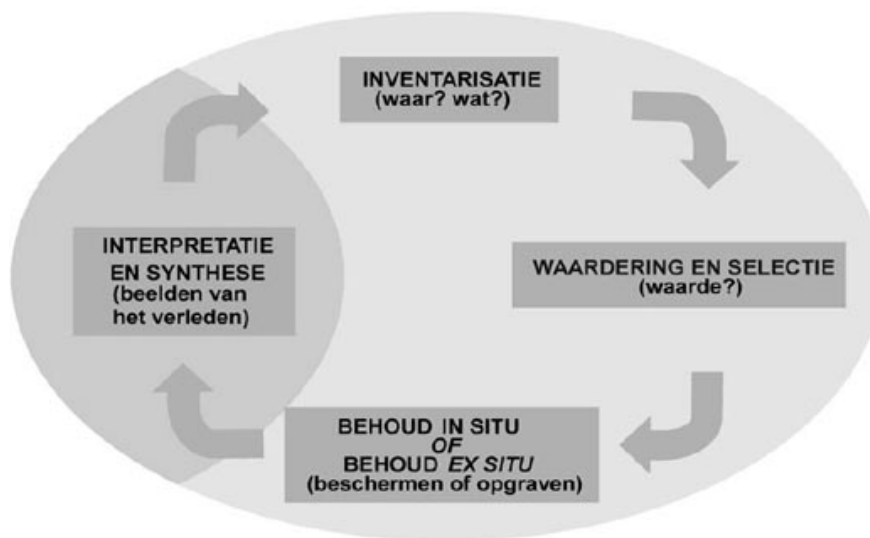

Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Het AMZ-proces

Archeologisch onderzoek in Nederland wordt in de meeste gevallen uitgevoerd binnen het kader van de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ).

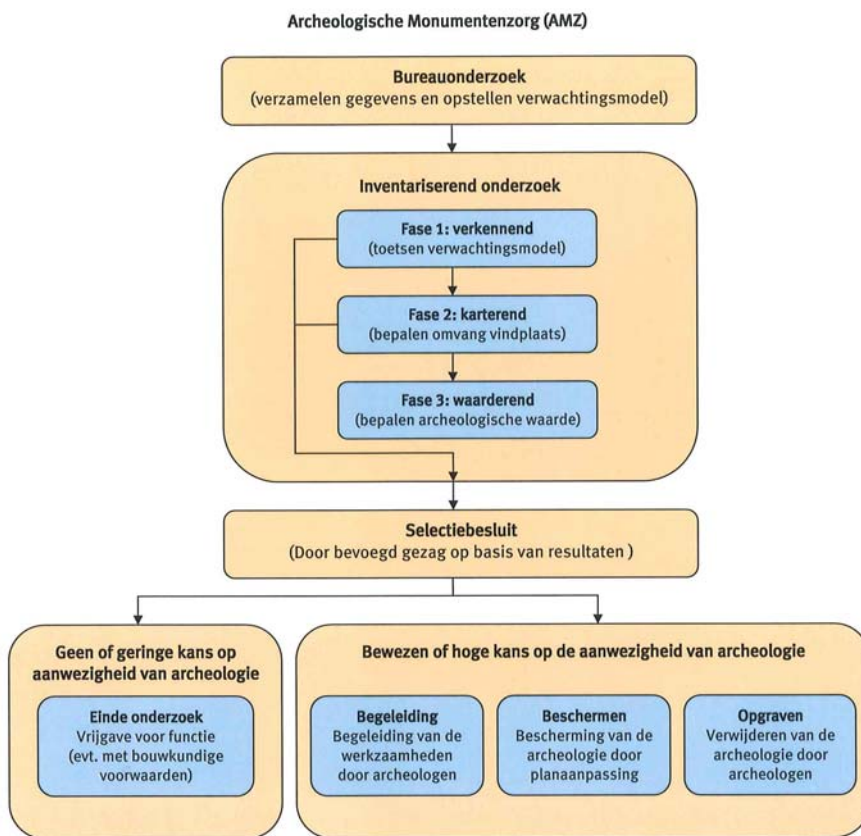
Het gehele traject van de AMZ omvat een aantal stappen die elkaar kunnen opvolgen, afhankelijk van het resultaat van de voorgaande stappen. In de procedure wordt volgens een trechtermodel gewerkt. Het startpunt ligt eigenlijk al bij het bepalen van de onderzoeksplicht. Op diverse provinciale en landelijke archeologische waardenkaarten kan namelijk worden ingezien of het plangebied ligt in een zone met een archeologische verwachting. Indien dit het geval blijkt te zijn, dan zal er in het kader van de planprocedure onderzoek verricht moeten worden om te bepalen of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn. Hiermee start de zogenaamde AMZ-cyclus (zie afb. 1 en 2)

Afbeelding 1: de AMZ-cyclus

De eerste fase: bureauonderzoek

Uitgangspunt voor het bureauonderzoek is het vaststellen van een gespecificeerd verwachtingsmodel dat op detailniveau voor het plangebied aangeeft wat er aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of er een veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode voor dit veldonderzoek zou moeten zijn om deze mogelijk aanwezige archeologische resten te kunnen aantonen.

Afbeelding 2: het proces van de AMZ

De tweede fase: inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het inventariserend veldonderzoek kan worden opgesplitst in drie subfases.

Fase 1. verkennend onderzoek

In sommige gevallen wordt er gestart met een verkennend onderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt feitelijk uitgevoerd omdat er bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om dit voldoende te kunnen onderbouwen. Dit is bijvoorbeeld het geval als er te weinig bodemkundige of geologische gegevens zijn om binnen het plangebied de verwachtingswaarden te kunnen onderbouwen of zelfs überhaupt tot een verwachtingswaarde te komen. Met een verkennend onderzoek kan tot in detail de verwachtingswaarde worden aangebracht. Zodoende kan door terugkoppeling een aangescherpt verwachtingsmodel worden gemaakt en kan karterend veldonderzoek in een vervolgfase gericht en daarmee ook kostenefficiënter worden ingezet.

Fase 2. karterend onderzoek

In de regel wordt er gestart met een karterend onderzoek. Dit veldonderzoek dient om het verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen. Het onderzoek wordt vrijwel altijd vlakdekkend uitgevoerd door middel van boringen en/of oppervlaktekarteringen of proefsleuven. Het resultaat is in de regel een overzichtskaart met de resultaten van het onderzoek. Eventueel aangetoonde vindplaatsen worden daarbij aangegeven. Indien er geen archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of wanneer bijvoorbeeld al blijkt dat deze geheel zijn verstoord, dan wel van geen waarde zijn, is dit meestal ook het eindstadium van de AMZ-cyclus.

Als er wel archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of het blijkt uit de onderzoeksgegevens dat deze met zeer grote zekerheid kunnen worden verwacht, dan dient er een waardestellend onderzoek te worden

uitgevoerd. Meestal is van de vindplaatsen die bij een karterend onderzoek zijn aangetroffen nog slechts in beperkte mate bekend wat de waarde ervan is.

Fase 3. waarderend onderzoek

Een waarderend onderzoek dient de fysieke kwaliteiten van een eerder aangetoonde of reeds bekende archeologische vindplaats vast te stellen en dient te leiden tot een waardestelling. Voor een waardestelling is het van belang om in elk geval de aard van de vindplaats, de exacte begrenzing in omvang en diepteligging, de datering en de mate van conservering en intactheid te weten. Een waarderend onderzoek kan worden uitgevoerd door middel van boringen of proefsleuven. Wat de beste methode is hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats. In de meeste gevallen worden er voor een waardestelling proefsleuven of proefputten gegraven, omdat met deze methode meer en betere informatie over de vindplaats kan worden verkregen dan met aanvullende booronderzoek. Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar in de voorgaande onderzoeksfase aanwijzingen voor vindplaatsen zijn aangetroffen.

De derde fase: Selectie en waardering

Het eindresultaat van een waardestellend onderzoek is een selectieadvies waarin op basis van de waardestelling van de vindplaats(en) wordt aangegeven of een vindplaats behoudenswaardig is. Deze waardestelling geschiedt op basis van verschillende waarderingscriteria. De term behoudenswaardig is sterk gerelateerd aan de essentie van het rijks- en provinciaal beleid ten aanzien van de archeologische monumentenzorg. In eerste instantie gaat dit namelijk uit van het behoud van het bodemarchief *in situ* (ter plekke in de bodem). Alleen wanneer dit binnen een belangenafweging niet kan zal het stuk waardevol bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een opgraving. Dit wordt ook wel behoud *ex situ* genoemd. Wanneer behoud niet gewenst is vanwege een relatief geringe waarde van de vindplaats(en) kan nog worden besloten om de bodemingrepen onder archeologische begeleiding te laten uitvoeren. Ook is het natuurlijk nog mogelijk dat er helemaal geen archeologisch onderzoek meer hoeft plaats te vinden en kan het terrein worden 'vrij gegeven'.

Het bevoegd gezag zal op basis van het selectieadvies uiteindelijk aangeven welke maatregelen er dienen te worden genomen. Deze beslissing wordt het selectiebesluit genoemd.

Plaats van de AMZ-cyclus in de planvorming

Net als met andere omgevingsfactoren waarmee binnen de planvorming rekening gehouden dient te worden, is het ook voor de archeologie van belang om dit in een zo vroeg mogelijk stadium in te steken. Niet alleen is dit voor een aantal onderzoeksfasen vanwege provinciaal of gemeentelijk beleid al een vereiste, het geeft bovendien al vroeg inzicht in eventuele risico's qua exploitatie en potentiële vertragingen in een project. Indien er een middelhoge of hoge kans op de aanwezigheid van archeologische resten bestaat, zal het bevoegd gezag een inventariserend onderzoek verplicht stellen ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing. Dit onderzoek is gebaseerd op het specifieke verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek dat daaraan vooraf dient te gaan. In praktijk worden deze onderzoeken gecombineerd uitgevoerd en in één verslag gerapporteerd. Wanneer eenmaal een planprocedure is voorgenomen zal met het archeologisch onderzoek al kunnen worden begonnen.

In principe kan het gehele inventariserend veldonderzoek, inclusief een selectieadvies, voorafgaand aan een planprocedure worden afgerond. Dit heeft als voordeel dat binnen het toekomstige plan de omvang van de archeologische vindplaats(en) definitief kan worden afgebakend en er, bij behoud *in situ*, de bestemming 'archeologische waardevol' kan worden opgenomen. Ook kunnen dan in bijvoorbeeld een aanlegvergunning specifieke voorschriften worden opgenomen om aantasting te voorkomen. In dit kader en deze planfase kan ook een voorschot worden genomen op inrichtingsmaatregelen (aanpassing van een eventueel al beschikbaar stedenbouwkundig ontwerp of het voorschrijven van bijvoorbeeld een groenzone, speelveld, parkeerplaatsen etc.). Indien dit mogelijk is kan ook worden voorgeschreven dat er archeologievriendelijk gebouwd dient te worden door aanpassing van funderingswijze of ander technische maatregelen.

Het nadeel van het uitvoeren van een waardestellend veldonderzoek na de een planprocedure is dat daarmee ook de consequenties ervan pas later in beeld komen, wat leidt tot een aantal risico's. Vaak blijkt dan behoud

in situ veel lastiger te zijn en is dit dan alleen met technische maatregelen nog mogelijk. Soms is alleen behoud *ex situ* door middel van opgravingen de enige nog resterende kostbare optie.

Bijlage 3a: Terreinen met archeologische status

<i>monumentnr.</i>	14551			
<i>waarde</i>	Terrein van hoge archeologische waarde			
<i>kaartblad + volgnr.</i>	25D 003	<i>complextype</i>	Stad	
		<i>datering van</i>		<i>datering tot</i>
<i>provincie</i>	Noord-Holland			
			Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>plaats</i>	Osdorp			
<i>gemeente</i>	Amsterdam			
<i>toponiem</i>				
<i>coordinaten</i>	113895 486779			

<i>monumentnr.</i>	14627			
<i>waarde</i>	Terrein van archeologische waarde			
<i>kaartblad + volgnr.</i>	25B A42	<i>complextype</i>	Dijk	
		<i>datering van</i>		<i>datering tot</i>
<i>provincie</i>	Noord-Holland			
			Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>plaats</i>	Onbekend			
<i>gemeente</i>	Amsterdam			
<i>toponiem</i>	SPAARNDAMMERDIJK			
<i>coordinaten</i>	112628 489255			

<i>monumentnr.</i>	14628			
<i>waarde</i>	Terrein van archeologische waarde			
<i>kaartblad + volgnr.</i>	25B A43	<i>complextype</i>	Dijk	
		<i>datering van</i>		<i>datering tot</i>
<i>provincie</i>	Noord-Holland			
			Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>plaats</i>	Onbekend			
<i>gemeente</i>	Amsterdam			
<i>toponiem</i>	SPAARNDAMMERDIJK			
<i>coordinaten</i>	115217 489557			

<i>monumentnr.</i>	14629			
<i>waarde</i>	Terrein van archeologische waarde			
<i>kaartblad + volgnr.</i>	25B A44	<i>complextype</i>	Dijk	
		<i>datering van</i>		<i>datering tot</i>
<i>provincie</i>	Noord-Holland			
			Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>plaats</i>	Onbekend			
<i>gemeente</i>	Amsterdam			
<i>toponiem</i>	SPAARNDAMMERDIJK			
<i>coordinaten</i>	116740 488867			

Bijlage 3b: Archeologische waarnemingen

waarnemingsnr.	22622	type vindplaats	Onbekend	tot
bron	ARCHIS	datering van		
plaats	Sloten	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	
gemeente	Amsterdam			
toponiem	SLOTEN			
coordinaten	115200 485380			
vondstomstandigheden	Archeologisch: opgraving			
OM-nr.	-1			
vondstdatu	09-1984			
waarnemingsnr.	43006	type vindplaats	Scheepvaart	tot
bron	ARCHIS	datering van		
plaats	Halfweg	Onbekend	Onbekend	
gemeente	Haarlemmerliede c.a.			
toponiem	GROTE BRAAK			
coordinaten	112070 488780			
vondstomstandigheden	Niet-archeologisch: graafwerk			
OM-nr.	-1			
vondstdatu	1992			
waarnemingsnr.	404154	type vindplaats	Niet van toepassing	tot
bron	ARCHIS	datering van		
plaats	Osdorp	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	
gemeente	Amsterdam			
toponiem				
coordinaten	112771 487809			
vondstomstandigheden	Archeologisch: booronderzoek			
OM-nr.	13398			
vondstdatu	12-09-2005			

Kaart 1: 182846-ARCHIS

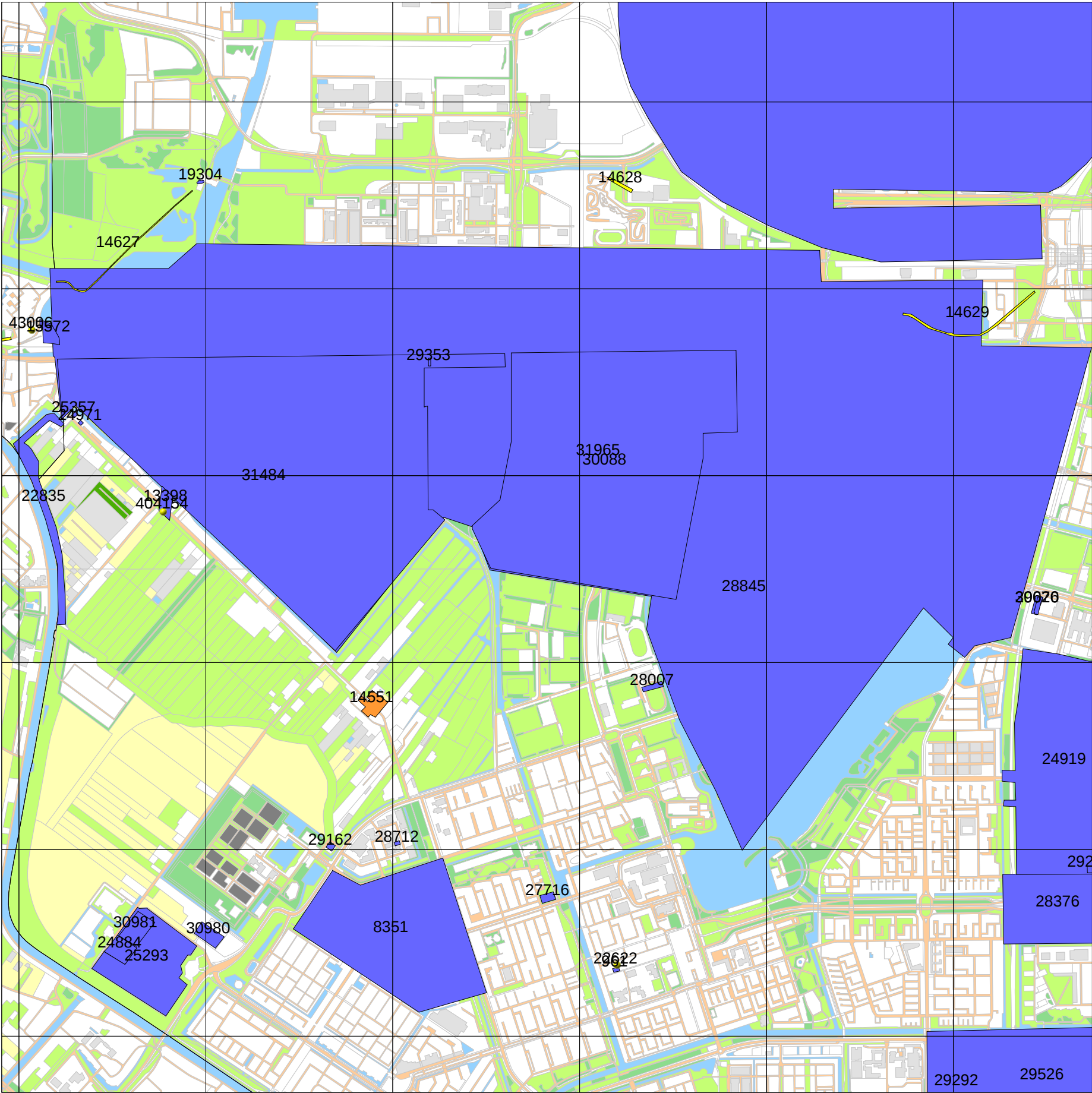

182846 Osdorper Binnenpolder

05-11-2008

onderzoeksmeldingen, waarnemingen en AMK-terreinen 1: 22500

I.N. Kaptein

Legenda

MONUMENTEN

- archeologische betekenis
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

WAARNEMINGEN

- GRID_1KM
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- GEMEENTEN

TOP10 ((c)TDN)

- bebouwd gebied
- doorgaande wegen
- bos
- bouwland
- weiland
- boomgaard/kwekerij
- heide
- zand
- begraafplaats
- water
- overig bodemgebruik

0 1 km

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

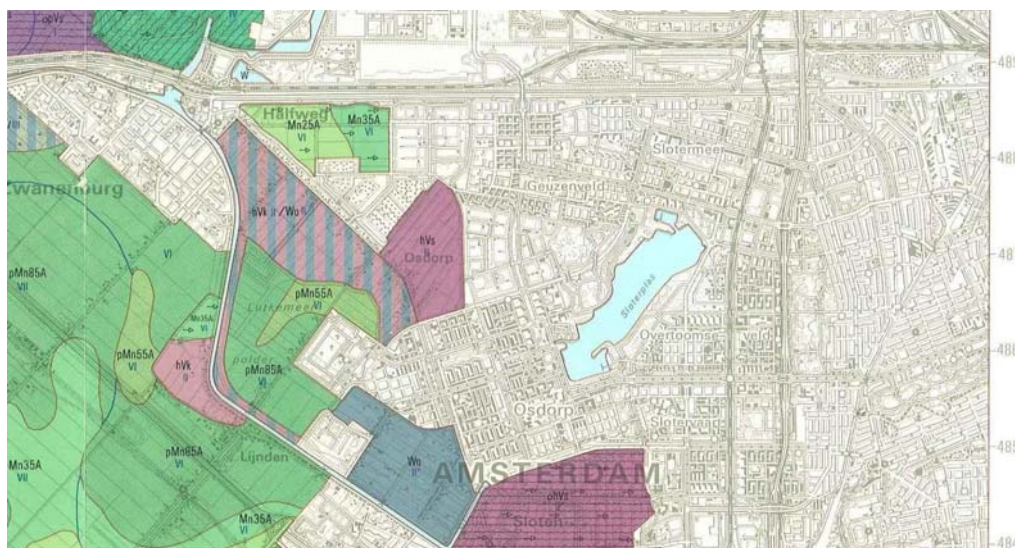

111908 / 484699

Kaart 2: 182846-BODEM

ENKELVOUDIGE LEGENDA-EENHEDEN

VEENGRONDEN

EERDVEENGRONDEN

Koopveengronden	
hVs	veenmosveen
hVc	zeggeveen, rietzeggeveen of mesotroof broekveen
hVx	zavel of klei (meestal niet gerijpt) ondieper dan 120 cm
Aarveengronden	
hEV	veen, al dan niet op zavel of klei of op zand ondieper dan 120 cm
Madeveengronden	
aVc	zeggeveen, rietzeggeveen of broekveen

RAUWVEENGRONDEN

Vlietveengronden	
Va	niet gerijpt
Weideveengronden	
pVs	veenmosveen
pVc	zeggeveen, rietzeggeveen of mesotroof broekveen
pVx	zavel of klei (meestal niet gerijpt) ondieper dan 120 cm
Waardveengronden	
WVs	veenmosveen
WVc	zeggeveen, rietzeggeveen of mesotroof broekveen
WVd	bagger, verslagen veen, gyttja of andere veensoorten
WVx	zavel of klei (meestal niet gerijpt) ondieper dan 120 cm
Vlietveengronden	
Vs	veenmosveen
Vd	bagger, verslagen veen, gyttja of andere veensoorten ¹⁾
Vx	zavel of klei (meestal niet gerijpt) ondieper dan 120 cm

MOERIGE GRONDEN

MOERIGE EERDGRONDEN

We	moerige bovengrond of moerige tussenlaag op niet-gerijpte zavel of klei
Wz	zavel- of kleidek en moerige tussenlaag op zand

DIKKE EERDGRONDEN

KALKLOZE ENKEERDGRONDEN

Lage enkeerdgronden	
Ez21	leemarm en zwak lemig fijn zand
Hoge zwarte enkeerdgronden	
zE21	leemarm en zwak lemig fijn zand

SAMENGESTELDE LEGENDA-EENHEDEN

ASSOCIATIES VAN TWEE ENKELVOUDIGE EENHEDEN

hVs/Vs	- koopveengronden op veenmosveen - vlietveengronden op veenmosveen
hVs/Vd	- koopveengronden op veenmosveen - vlietveengronden op bagger, verslagen veen, gyttja of andere veensoorten
hVc/Vd	- koopveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of mesotroof broekveen - vlietveengronden op bagger, verslagen veen, gyttja of andere veensoorten
hVx/Vx	- koopveengronden op (meestal niet-gerijpte) zavel of klei, beginnend ondieper dan 120 cm - moerige eerdgronden met een moerige bovengrond of moerige tussenlaag op niet-gerijpte zavel of klei
aVc/pZg21	- madeveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of mesotroof broekveen - beekveengronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
Vu/Vd	- vlietveengronden - vlietveengronden op bagger, verslagen veen, gyttja of andere veensoorten
Wu/pMo50	- moerige eerdgronden met een moerige bovengrond of moerige tussenlaag op niet-gerijpte zavel of klei - tochteerdgronden; zavel
Wu/pMo80	- moerige eerdgronden met een moerige bovengrond of moerige tussenlaag op niet-gerijpte zavel of klei - tochteerdgronden; klei
Ez21/pZg21	- kalkloze lage enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand - beekveengronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
Ez50A/pZg21	- kalkhoudende enkeerdgronden; matig fijn zand - beekveengronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
Ez50A/Zd20A	- kalkhoudende enkeerdgronden; matig fijn zand - kalkhoudende duinvaaggronden; fijn zand
Zn21/Zb21	- vlakvaaggronden; leemarm en zwak lemig fijn zand - vorstvaaggronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
AZn40A/Mn12A	- kalkhoudende vlakvaaggronden; zeer fijn zand met een zavel- of kleidek - kalkrijke poldervaaggronden; lichte zavel, profielverloop 2
Zn50A/Zd20A	- kalkhoudende vlakvaaggronden; matig fijn zand - kalkhoudende duinvaaggronden; fijn zand
pMo80/pMo85C	- tochteerdgronden; klei - kalkarme leek-/woudeerdgronden; klei, profielverloop 5
pMn55A/pMn85A	- kalkrijke leek-/woudeerdgronden; zavel, profielverloop 5 - kalkrijke leek-/woudeerdgronden; klei, profielverloop 5
Mn12A/Mn25A	- kalkrijke poldervaaggronden; lichte zavel, profielverloop 2 - kalkrijke poldervaaggronden; zware zavel, profielverloop 5
Mn52C/Mn15C	- kalkarme poldervaaggronden; zavel, profielverloop 2 - kalkarme poldervaaggronden; lichte zavel, profielverloop 5

ASSOCIATIES VAN VELE ENKELVOUDIGE EENHEDEN

AP	petgaten
AWg	warmoezerijgronden met een ondergrond van gerijpte zavel of klei
AWo	warmoezerijgronden met een ondergrond van niet-gerijpte zavel of klei; beginnend ondieper dan 80 cm-mv.

KALKHOUDENDE ENKEERDGRONDEN

EZ50A matig fijn zand

KALKLOZE ZANDGRONDEN

EERDGRONDEN

Beekerdgronden

pZg21 leemarm en zwak lemig fijn zand

VAAGGRONDEN

Flakvaaggronden

Zn21 leemarm en zwak lemig fijn zand

Vorstvaaggronden

Zb21 leemarm en zwak lemig fijn zand

KALKHOUDENDE ZANDGRONDEN

VAAGGRONDEN

Flakvaaggronden

Zn40A zeer fijn zand

Zn50A matig fijn zand

Zn30A grof zand

Duinvaaggronden

Zd20A fijn zand

ZEEKLEIGRONDEN

Eerdgronden

Liedeerdgronden

pMv81 klei, profielverloop 1

Tochteerdgronden

pMs50 zavel 1)

pMs80 klei

Kalkrijke leek-/woudeerdgronden

pMn82A klei, profielverloop 2

pMn55A zavel, profielverloop 5

pMn85A klei, profielverloop 5

Kalkarme leek-/woudeerdgronden

pMn82C klei, profielverloop 2

pMn86C klei, profielverloop 3, of 3 en 4, of 4

pMn85C klei, profielverloop 5

VAAGGRONDEN

Drechtvaaggronden

Mv81A klei, profielverloop 1, kalkrijk

Mv41C zware klei, profielverloop 1, kalkarm

Nesvaaggronden

Ms80C klei, kalkarm

Kalkrijke poldervaaggronden

Mn12A lichte zavel, profielverloop 2

Mn22A zware zavel, profielverloop 2

Mn82A klei, profielverloop 2

Mn86A klei, profielverloop 3, of 3 en 4, of 4

Mn15A lichte zavel, profielverloop 5

Mn25A zware zavel, profielverloop 5

Mn35A lichte klei, profielverloop 5

Mn45A zware klei, profielverloop 5

Kalkarme poldervaaggronden

Mn52C zavel, profielverloop 2

Mn82C klei, profielverloop 2

Mn86C klei, profielverloop 3, of 3 en 4, of 4

Mn15C lichte zavel, profielverloop 5

Mn25C zware zavel, profielverloop 5

Mn85C klei, profielverloop 5

Knipppige poldervaaggronden (kalkarm)

gMn83C klei, profielverloop 3

TOEVOEGINGEN

α	plaatselijk verdrogende lagen in de bovengrond
R	zavel of kleidek, 15 à 40 cm dik
O	opgebracht moerig dek, 15-50 cm dik
.....C	spalterveen beginnend onder de bovengrond en ten minste 5 cm dik
.....I	plaatselijk katteklei beginnend ondieper dan 80 cm en ten minste 10 cm dik
.....V	moerig materiaal beginnend dieper dan 80 cm en doorgaand tot dieper dan 120 cm
.....W	15 à 40 cm moerig materiaal beginnend tussen 40 en 80 cm
$\rightarrow$ $\leftarrow$	vergraven

OVERIGE ONDERSCHIEDINGEN

$\uparrow$ $\uparrow$	smalle, zeer duidelijke rug, oeverwal enz.
↑	opgehoogd of opgespoten
W	water
	niet gekarteerd: bebouwde kom enz.

1) Komt alleen voor in een samengestelde legenda-eenheid

TEXTUURBENAMING

- Naar het lutumgehalte (percentage $< 2 \mu\text{m}$)

0 - 5 %	kleiarm zand	} zand
5 - 10 %	kleigig zand	
8 - 12 %	zeer lichte zavel	} lichte zavel
12 - 17,5 %	matig lichte zavel	
17,5 - 25 %	zware zavel	} zavel
25 - 35 %	lichte klei	
> 35 %	zware klei	} klei
- Naar het leemgehalte (percentage $< 50 \mu\text{m}$)

0 - 10 %	leemarm zand	} zand
10 - 17,5 %	zwak lemig zand	
17,5 - 32,5 %	sterk lemig zand	} lemig zand
32,5 - 50 %	zeer sterk lemig zand	
50 - 85 %	zandig leem	} leem
85 - 100 %	siltig leem	
- Indeling naar de mediaan (MSD) van de zandfractie (50 - 2000 μm)

MSD tussen:		} fijn zand
50 en 105 μm	uiterst fijn zand	
105 en 150 μm	zeer fijn zand	
150 en 210 μm	matig fijn zand	
210 en 2000 μm	grof zand	
- Fractie $> 2000 \mu\text{m}$: grind

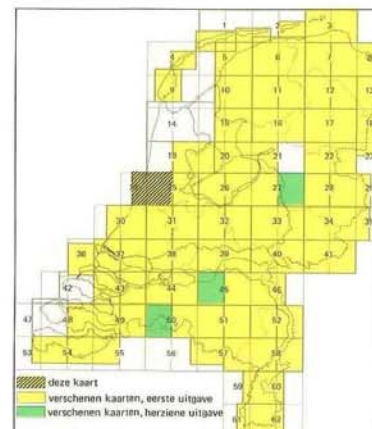
PROFIELVERLOPEN IN ZAVEL - EN KLEIGRONDEN

- "Zavel of klei op veen". Zavel- en kleigronden met meer dan 40 cm moerig materiaal, beginnend tussen 40 en 80 cm.
- "Zavel of klei op zand". Zavel- en kleigronden met een zandlaag van meer dan 20 cm dikte, beginnend tussen 25 en 80 cm. Ungerenderd profiel met:
  - kleig, uiterst fijn zand 15-8% lutum, MSD $< 105 \mu\text{m}$.
  - boven het zand een niet kalkrijke, zware kleilaag die voldoet aan de eisen gesteld bij profielverloop 3.
- "Zavel of klei op een tussenlaag van niet kalkrijke zware klei". Zavel- en kleigronden met een niet kalkrijke, zware kleilaag ($> 35\%$ lutum) die
  - of begint binnen 25 cm en doorloopt tot ten minste 40 cm,
  - of begint tussen 25 en 80 cm en ten minste 15 cm dik is, rustend op een lichtere en/of kalkrijke ondergrond die
    - of binnen 80 cm begint en ten minste 40 cm dik is,
    - of dieper dan 80 cm begint en doorloopt tot dieper dan 120 cm
- "Zavel of klei op een ondergrond van niet kalkrijke, zware klei". Zavel- en kleigronden met een niet kalkrijke, zware kleilaag ($> 35\%$ lutum) die binnen 80 cm diepte begint en die
  - of doorloopt tot ten minste 120 cm
  - of ten minste 15 cm dik is en tussen 80 en 120 cm diepte overgaat in moerig materiaal dat doorloopt tot ten minste 120 cm.
  - of ten hoogte is onderbroken door lichtere en/of moerige lagen die tezamen dunner zijn dan 40 cm en die binnen 120 cm weer overgaan in niet kalkrijke zware klei
- "Homogene, aflopende en oplopende profielen". Zavel- en kleigronden met profielverlopen die niet vallen onder de definities van de profielverlopen 1 tot en met 4.

GRONDWATERTRAPPEN

Grondwatertrap (Gt)	I	II	III	IV	V	VI	VII
Gemiddeld hoogste grondwaterstand in cm beneden maaiveld (GHG)	< 20	< 40	< 40	> 40	< 40	40-80	> 80
Gemiddeld laagste grondwaterstand in cm beneden maaiveld (GLG)	< 50	50-80	80-120	80-120	> 120	> 120	> 160

Gt II, III, V en VII: droger deel van Gt II, III, V en VII (zie: Algemene begrippen en indelingen 5.4.3)

Bij deze kaart behoort een gelijknamige toelichting

Kaart 3: 182846-GEOM

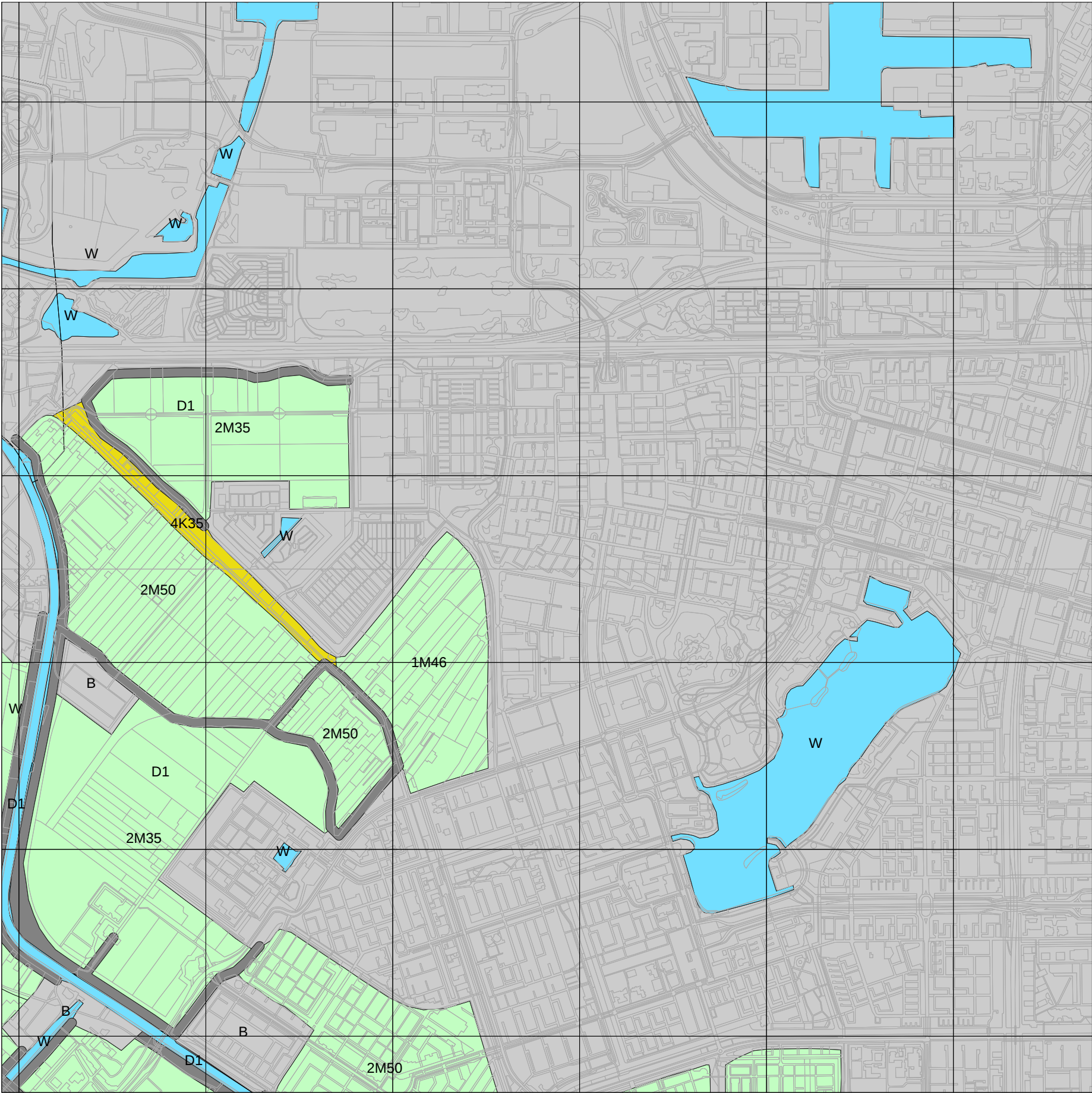
182846 Osdorper Binnenpolder

05-11-2008

geomorfologie 1: 22500

117743 / 490534

I.N. Kaptein

111908 / 484699

Legenda

- GRID_1KM
- TOP10 ((c)TDN)
- GEMEENTEN

GEOMORFOLOGIE ((c)Alterra)

- Wanden
- Hoge heuvels en ruggen
- Terpen
- Hoge duinen
- Plateaus
- Terrassen
- Plateau-achtige vormen
- Waaivormige glooiingen
- Niet-waaivormige glooiingen
- Lage ruggen en heuvels
- Welvingen
- Vlakten
- Laagten
- Ondiepe dalen
- Matig diepe dalen
- Diepe dalen
- Water
- Bebouwing
- Overig (Dijken etc)

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

Kaart 4: 182846-IKAW

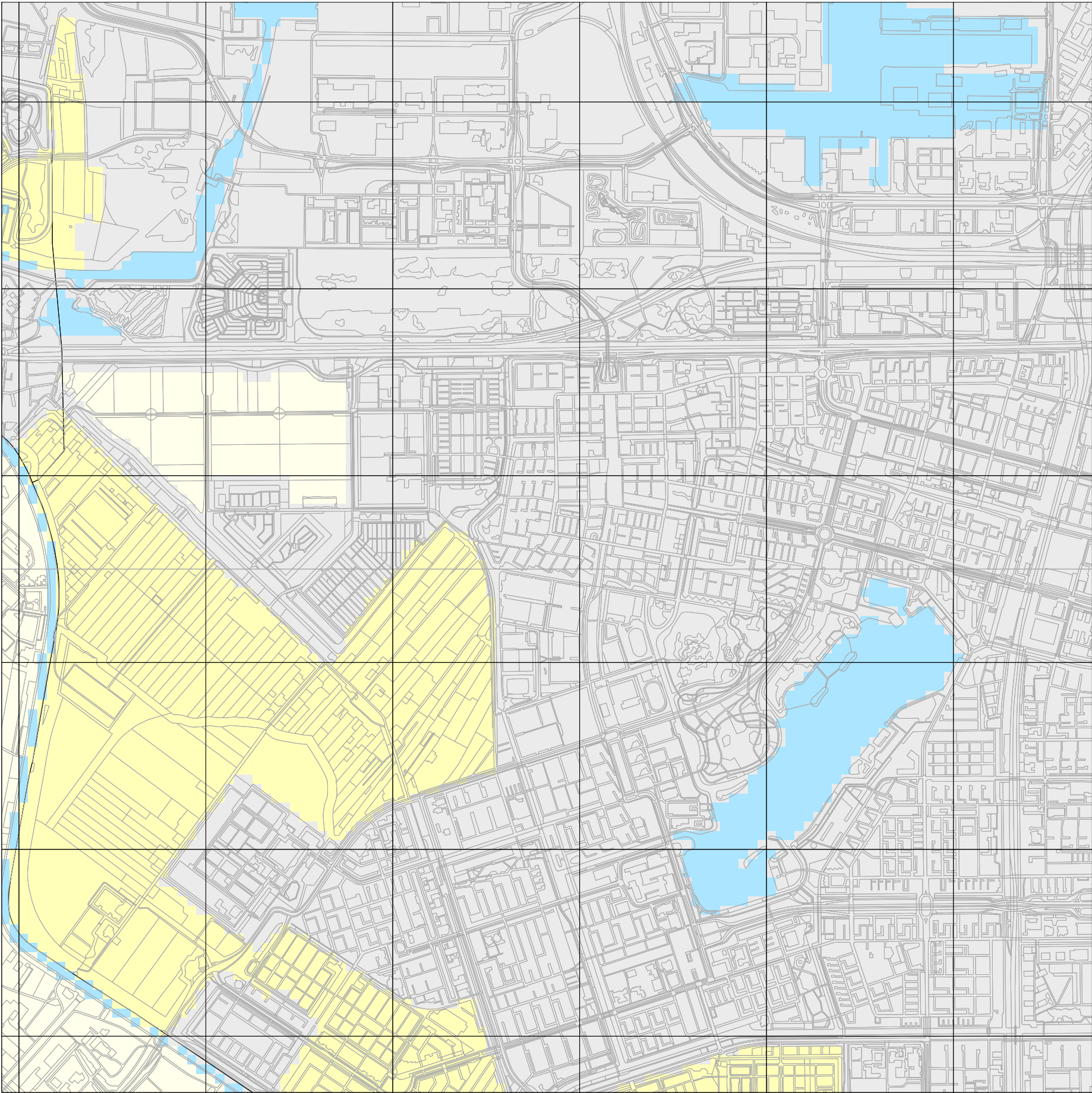
182846 Osdorper Binnenpolder

05-11-2008

IKAW 1: 22500

117743 / 490534

I.N. Kaptein

Legenda

- GRID_1KM
- TOP10 ((c)TDN)
- GEMEENTEN

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

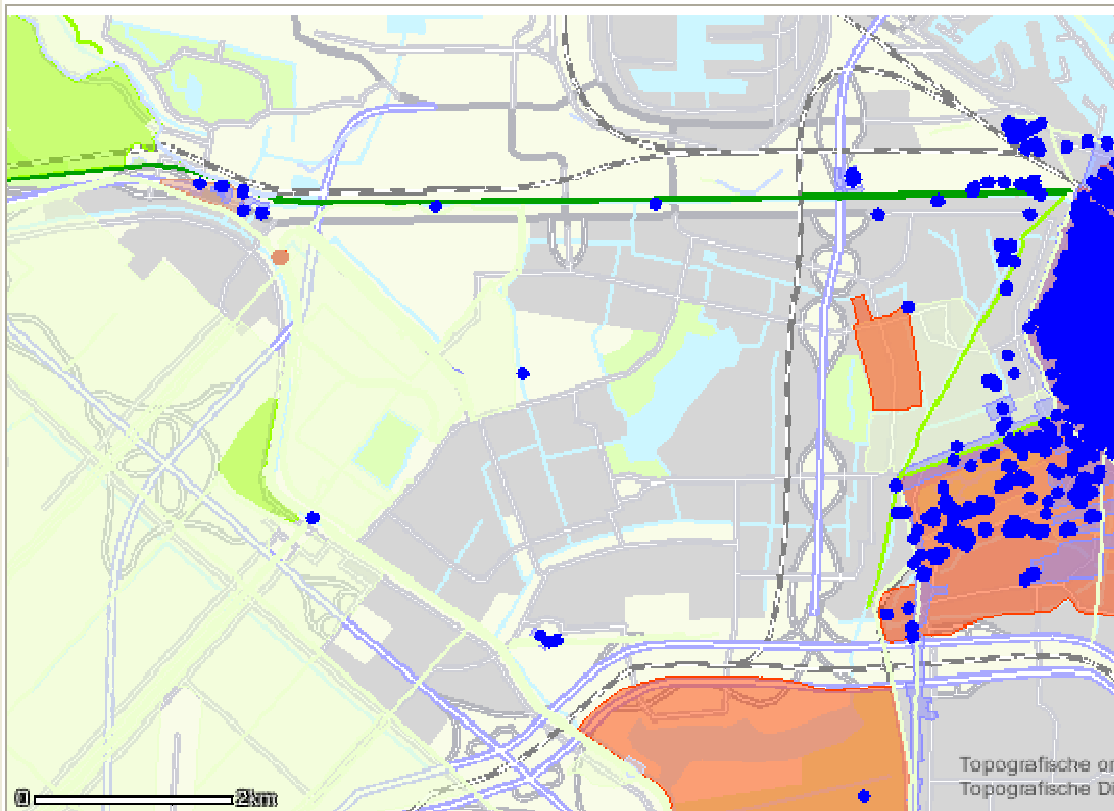

Kaart 5: 182846-CHW

Cultuur-historische waardenkaart Noord-Holland

Legenda		
Rijksmonumenten	zeer hoge waarde	zeer hoge waarde
Archeologie punten	hoge waarde	hoge waarde
hoge waarde	van waarde	van waarde
van waarde	Historische Geografie	Historische Geografie vlakken
zeer hoge waarde	zeer hoge waarde	hoge waarde
Historische Bouwkunde punten	hoge waarde	van waarde
zeer hoge waarde	van waarde	zeer hoge waarde
hoge waarde	Provinciale Monumenten - vlakken	bodemgebruik
van waarde	Provinciale Monumenten - lijnen	bebouwd
Historische Geografie punten	Provinciale Monumenten - punten	overig
hoge waarde	Archeologie vlakken	bos
van waarde	hoge waarde	boomgaard
zeer hoge waarde	van waarde	zand
Archeologie lijnen	zeer hoge waarde	water
hoge waarde	Historische Bouwkunde vlakken	
van waarde	hoge waarde	
zeer hoge waarde	van waarde	
Historische Bouwkunde lijnen	zeer hoge waarde	

